Բ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 491 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 22 ՕԳՈՍՏՈՍ 1885 (Ն. Տ.) 3 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1885 — 24 ՋԻԼԳԱՏԷ 1302

40 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՆՉ ԳՈՒՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂԿԵԼ,
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳԻՐ
Դալաթիա, Նորատունկեան-խան

غزته سی ادارهسنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

Les annonces sont reçues à l'EASTERN AGENCY,
Karakeuy, Déirmén han

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	Տարեկան	դահեկան արժէք	200
» »	Վեցամսեայ	» »	100
» »	Եռամսեայ	» »	50
Գաւառաց »	և տեղական թղթատարով	տարեկան » »	240
Գաւառաց համար	և տեղական թղթատարով	վեցամսեայ » »	120
Օտար երկիրներ,	տարեկան	Ֆրանք	56
» »	վեցամսեայ	»	28

Դուրս զրկուած լրագրոյ ճանապարհ ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է, Խմբագրութեան զրկուած օրէնք նամակի կամ գրութիւն ետ չտրուիր։

ՏԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ ԵՐԸՆԴՈՒՆՈՒԻՆ
ԻՍԴԷՐՆ ԷՃԷՆՍԻ
Գործակալութեան Ներսէսի, Գարաքէօյ, Տէյիրմէն խան

Կ. ՊՈԼԻՍ
ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 21 ՕԳՈՍՏՈՍ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՄՏԱՏՈՒԹԻՒՆ ՄԱԿԱՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

Բ. երկրորդ հարցը զոր առաջարկեցինք մեր երէկուայ թերթին մէջ՝ «Մակար Սրբազանի Կաթողիկոսութիւնն օգտակա՞ր թէ վնասակար պիտի լինի Ազգին»։

Այս հարցման ուղղակի պատասխան մը տալու համար մարդաբէական կարողութեան պէտք կայ, որ կը պակսի մեզ։ Մակար Սրբազանին անձնական հանգամանաց, կենաց և գործոց վրայ շատ անորոշ և հարեւանցի գաղափար մը կայ Թուրքիոյ Հայոց մէջ։ Նորա անունն և գործերն աղմուկ չեն հանած, և մերձաւորաց հետաքրքիր չեն եղած Պեսարապիոյ Առաջնորդին վրայօք։ Ազգ. ժողովն հարկ համարեց Եռանուն Ցանկին մէջ չդնել զն. Սրբազնութիւն, ո՛չ թէ այն պատճառաւ որ ազգ. մէն մի երեսփոխան՝ իւր ունեցած դրական ծանօթութեամբ՝ հաստատած էր Մակար Սրբազանի Կաթողիկոսութեան վայելուչ կարողութեան, այլ զի Ռուսիոյ Հայոց ձայնն անպատ էր Ն. Սրբազնութեան, և մեր Ազգ. ժողովն պարտ կը համարէր ի հաշիւ առնուլ Ռուսիոյ Հայոց ձայնն ու զգացումն ալ։ Հետեւապէս, երբ այս կիսովին անծանօթ եկեղեցական, դիպաց ու պարագայից զարմանալի բերմամբ մը, կը կոչուի բարձիլ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի Դահոյն վրայ, իւր ապագայ պաշտօնավարութեան հետեւանաց նկատմամբ նոյնչափ անորոշութեան մէջ կը թողու զմեզ, որչափ ի հարկէ անորոշապէս միայն յայտնի են մեզ իւր անցեալ կեանքն ու պաշտօնավարութիւնը։ Եթէ Ռուսիոյ Հայք մեծ ապահովութեամբ կրնան նպաստաւոր կամ անպատաս մարգարէութիւնն ընել Մակար Սրբազանի Կաթողիկոսութեան վրայ, այդ իրաւունքը զլացած է մեզ, քանի որ մօտէն չենք ճանչնար մարդը։

Բայց ամէն արդարախոհ դիտող պիտի խոստովանի թէ Մակար Սրբազանի դէմ լսուած ամբաստանութեանց մէկ մասը նպատակ ունէր միայն արգիլել Ն. Սրբազնութեան ընտրութիւնն։ Ընտրութեանց միջոցին ամէն երկրաց ընտրողք աւելի կամ նուազ սոփոր են հակառակ կուսակցութեան ընտրելեաց վրայ կարելի եղածին չափ գէշ խօսիլ։ Բայց յետ ընտրութեան, այս կերպ ամբաստանութիւնք նշանակութիւն չունենալով եւս, ամէն կուսակցութիւնք կ'աշխատին ըստ կարի լաւ խորհիլ ընտրելոյն վրայ, և կը ջանան ի վեր հանել անոր հանդամանաց նպաստաւոր կողմերը,— զի ամէնէն անարժան ընտրելին իսկ կը՝նայ նպաստաւոր կողմեր ունենալ,— և օգտիլ անոնցմէ։ Ընտրական աղաւոութիւնն անշուշտ կատարելագոյն աստիճանն հասած է յԱմերիկա։ և տեսան Աբրահամի ընթերցողք թէ Գ. Քլիվլէնտի հակառակորդքնախ քան զընտրութիւնն ի՞նչպիսի նուաստացուցիչ ամբաստանութիւններ բրին անոր անձնական և հանրական կենաց դէմ։ Բայց երբ Ուաշինկդընի Դահը նստաւ Ռամ. կավարականաց ընտրելին, Հանրապետականաց պարագլուխներն այլ ևս չը պնդեցին իրենց ամբաստանութեանց վրայ։ այլ, նկատելով նորահաստատ Նախագահին լաւ կողմերն, հետամուտ եղան և են տակաւին՝ իրենց գաղափարաց և ազգային շահուց յարմարագոյն ուղղութեան մը մէջ ազակից լինել նորա պաշտօնավարութեան։

Արդ, ընդունելով թէ Մակար Սրբազանի դէմ ըսուած իսօսքերուն մէկ մեծ մասն ընտրութեանց միջոցին և եթէ լսուելու սահմանուած տեսակէն էր, հիմակ որ ամէն ինչ վերջացած է, կարծենք թէ ժամանակն է տարբեր ուղղութիւն մը տալու մեր մտածմանց։ խորհելու, օրինակի համար, թէ ի՞նչ բացարձակ արգելք կայ որ Մակար Սրբազան ըստ կարի ազգ. գուտ եղանակաւ մը չվարէ զ'իւր բաժինը պաշտօն։

* * *

Յայտնի է թէ Հայ եկեղեցւոյ պատմութեան մէջ եղած են մեծանուն եկեղեցականներ, որք մեծ համբաւով և ընդհանուր համակրանօք անցած են կարեւոր պաշտօններու գլուխ, բայց չեն համապատասխանած ազգային ակնկալութեան։ Դիտենք նաև համբաւոյ և արժանեաց կողմէ շատ աղքատ եկեղեցականներ, որք սակայն իրական ծառայութիւններ կրցած են մատուցանել Ազգին և Եկեղեցւոյն։ Եւ միթէ այսպէս չէ՞ր Մակար Կաթողիկոսին անմիջական նախորդն ևս։ — 1866 թուականի գործող ազգայինք քաջ գիտեն թէ Պրուսայի Առաջնորդ Տ. Գէորգ Արքեպիսկոպոս ո՛չ ընդհանուր հմտութեամբ ո՛չ ալ ազգօգուտ արդեամբ ճոխ չէր հանդիսանար բնաւին։ Ընդհակառակն, շատ մը ամբաստանութիւններ կային իւր անհատական և պաշտօնական կենաց դէմ, և մինչ այն ամբաստանութեանց, որ անհիմն չէր, սա էր թէ կ'աշխատէր ռուս կառավարութեան շնորհն ու համակրանքը գրաւել, Կաթողիկոս հաստատուիլ կարենալու համար։ Հաւատ՞ի մ'էր միայն որ Պրուսայի ռուսասէր Առաջնորդը Կաթողիկոս ընտրեցաւ մեր Երեսփ. ժողովին, հաշիւ զոր վերջին դէպքերը ստեցին։ զի մինչ այն տաեն կը յուսացուէր՝ Ռուսիոյ հաճելի եկեղեցական՝ մ'ընտրելով՝ 1866ի Կաթողիկոսական ընտրութեան դրութիւնն ընդունել տալ Զարին կառավարութեան, կամ ընտրելոյն վրայ դիմում ընելով «դէպքերը» ցոյց տուին թէ ռուս կառավարութիւնը Պրուսայի Առաջնորդն Ազգին Կաթողիկոս ընդունելը տալով ինք Պալատենիոյ հակառակ՝ ո՛ր և է ընտրական եղանակ չէր ընդունած կամ նուիրագործած։

Եւ սակայն, իբրեւ Ռուսիոյ մարդը ճանչուած Տ. Գէորգ Արքեպիսկոպոսն, որուն դէմ այն տաեն Թուրքիոյ Հայոց մէջ աւելի ծանր ամբաստանութիւններ կային քան այսօր Ռուսիոյ մէջ Մակար Սրբազանի դէմ, ըստ բաւականին յաջող և օգտակար Կաթողիկոսութիւն մը վարեց, ինչպէս ամէնքը կը խոստովանի այսօր։ Ահա եկեղեցական մը, որուն դէմ երբոյթք ի սկզբան հակառակ էին բոլորոցին, այլ որ իւր ընթացքով ի դերեւ հանեց յոյսեւեսներուն գուշակութիւնները։ Կը փորձուինք ուրեմն հարցնել թէ իւր յաջորդք եւս, Մակար Կաթողիկոս, որուն դէմ երեւոյթք այսօր նոյնչափ անենպատ են, ի՞նչու համար գո՞նէ Տ. Գէորգ Կաթողիկոսին չափ օգտակարապէս չծառայէ Մայր-Աթոռոյն։ Պաշտօնն իրեն հետ կը բերէ պատասխանատուութեան զգացումներ, ոյց առջեւ անթափանց չի կրնար մնալ ամէնէն քարացեալ սիրտն իսկ։ Պաշտօնը, եթէ նպատակին ամէն փառասիրութեան, իրեն հետ կը բերէ նաև ազատում կարգ մը ակարութիւններէ զորս փառասիրութիւնը կը պատճառէր։ Մարդիկ կան, եկեղեցական թէ աշխարհական, որք՝ ի՞նչպիսի դիջումներ ու նուազումներ ալ յանձն առած լինին բարձր դիրքի մը հասնելու համար, անգամ մը հաստատուելէ յետոյ այդ դիրքէ մէջ, ջանահնար կը լինին՝ զայն ամրապնդել պատուաւոր և արդիւնաւոր պաշտօնավարութեամբ մը։ Գէորգ Կաթողիկոս, ցորչափ հաւանական ընտրելի մ'էր լոկ, ռուսասէր երեւցաւ։ բայց երբ նստաւ Մայր-Աթոռոյ վրայ, տեսաւ թէ արժանապէս վարելու համար զայս փոփուկ պաշտօն, չէր կրնար գլուխս ծռել Զարին կառավարութեան ամէն քմահաճոյից առջեւ, և վախճանեցաւ հակառուս զգացմամբք տոգորուած։ Այս իրողութիւնք ու դիտողութիւնք կրնան քաջալերել զմեզ ակնկալելու թէ երեւոյթք ի դերեւ կրնան ելնել նաեւ ի մասին Մակար Սրբազանի։ կրնան խրախուսել զմեզ գո՛նէ շատ չհրապուրելու կարգ մը ազգային ողբերգակներու սրտայոյզ շեշտերէն, որք՝ ոգեւորեալ մի միայն Ազգին և Եկեղեցւոյն մտաւոր սիրով՝ այժմէն կը յօրինեն Էջմիածնի Կաթողիկոսութեան ողբը, Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի Աթոռոյն կործանումն ոտոյզ հաստատել վ Մակար Ա. Կաթողիկոսին օրով։

* * *

Ցուսալ թէ Մակար Սրբազանի Կաթողիկոսութեան վերագրուած չարիքները չպիտի դան Ազգին գլխուն՝ պէտք եղածէն աւելի լաւատես ենթադրուելու մը չենք։ Կան մի քանի նախատմամբներ ևս, որք կը ցուցնեն թէ Մակար Սրբազան կրնայ ո՛չ միայն ՀԱՍԱՐԱԿԱՐ կերպիւ չվարել իւր բարձր պաշտօն, այլ նաև օգտակար լինել Եկեղեցւոյն։ Կը յիշեցնենք, օրինակի համար, թէ ինք տեղեակ է ռուս լեզուին և օրինաց, քաջածանօթ է Էջմիածնի գործոց և մարդոց, նաև այն պայմանաց յորս պարտի գործել Կաթողիկոս մը, և մօտէն տեղեակ է Ռուսիոյ Հայոց եկեղեցական և բարոյական պէտքերուն, ևն։ Տարիքով ու պաշտօնավարութեամբ գլուխն է Ռուսիոյ Հայ եկեղեցականութեան, որ իրմէ կը պակառնի։ Կը վայելէ թէ՛ Ռուսիոյ թէ՛ Թուրքիոյ Հայ եկեղեցականութեան խորին յարգանքն ու համարումն, և այս դասու կողմէ կը նկատուի անքաւիր վարուք Հայ եկեղեցւոյն ծառայած հաւատարիմ և բաղմաչխատ ըսպասաւոր մը եկեղեցւոյ։ Այս հանգամանքներ կրնան նպաստել իրեն՝ յաջողապէս ի կատար ածելու համար Կաթողիկոսի մը պարտականութիւնները, մինչ ակներեւ է թէ այն փորձառութենէ, այն ծանօթութիւններէ և այն դիւրութիւններէ զուրկ Կաթողիկոս մը, շատ մը արգելքներու դէմ մաքառելու պարտաւորեալ, պիտի սպառէր իւր կորովի մեծ մասն և պիտի չկատուէր։ Թերեւս ուրիշ առաւելութիւն մը սա լինի թէ Մակար Սրբազան կը վայելէ ռուս կառավարութեան համարումն, և որովհետեւ Կաւկասիոյ Հայոց վարժարանաց խնդիրն ամէն բանէ աւելի Հայոց վրայ և Էջմիածնի Կաթողիկոսին վրայ վստահութեան խնդիր մ'է, թերեւս Մակար Սրբազան կարենայ դիմել ռուս կառավարութեան, և վստահեցնելով զնա թէ հայ վարժարանք, Էջմիածնի Կաթողիկոսին, այսինքն իւր պատասխանատուութեան և վերին տեսչութեան ներքեւ մատակարարեալ, կրնան ռուսաւարութեան օրինաւոր շահուց հակառակ ընթացք մը չունենալ, յաղի ձեռք բերել այս կենսական խնդրոյ փափաքելի լուծումմ։ Բացարձակ կառավարութիւնք թէեւ միշտ յանուն օրինաց կը գործեն, բայց իրենց հանգէպ գտնուող անձնաւորութեանց նկատմամբ իրենց համարման ու վստահութեան աստիճանն օրինական տրամադրութիւններէն ո՛չ նուազ կը կշռէ իրենց որոշմանց ու տնօրինութեանց վրայ։ Մակար Սրբազան ռուս կառավարութեան վստահած եկեղեցականը գոլով, Զարն ըստ ամենայն հաւանականութեան կ'ընդունի նորա խնդիրներն, և եկեղեցին թերեւս կրնայ ուղղակի օգտիլ Կաթողիկոսական խնդրոյն ամէնէն անենպատ, ամէնէն անհաճոյ մէկ լուծումէն իսկ։

* * *

Ուրեմն չյուսահատինք։ Հայ եկեղեցին կրնայ կանգուն մնալ, մինչեւ իսկ Մակար Կաթողիկոսի օրով։ Եւ ո՛չ միայն կրնայ կանգուն մնալ, այլ նաեւ, Նախախնամութեան անհասանելի կամքը, կրնայ իւր այժմեան ինչ ինչ ցաւոց դարման իսկ գտնել ա՛նպիսի կարգադրութեան մը մէջ, զոր մարդկային իմաստութիւնն անենպատ և վնասաբեր կը կարծէ առ այժմ, այլ որ կրնայ տարբեր թուլի երկնային իմաստութեան։ Զմառնանք թէ խնդիրը դարաւոր եկեղեցւոյ մը Հայրապետութեան վրայ է, որ արկածալից պատմութեան և բազմաչարչար գոյութեան մէջ քանիցս յայտնապէս երեւցած է Նախախնամութեան ուղղիչ մատը։ Թերեւս Ցուսահատութիւնն, որ դէմ կ'ուզենք կանգնիլ մեզ, աւելի վնասաբեր լինի Մայր Աթոռոյ նուիրական շահուց, քան Մակար Սրբազանի Կաթողիկոսութիւն։ Ո՞չ ապաքէն աւելի կը շահին Ազգն ու Եկեղեցին եթէ Ազգին ամէն մասերք՝ Նորահաստատ Կաթողիկոսին դէմ թշնամական դիրք մը բռնելէ հրաժարելով յորդոր կարդան նմա Ազգին վրայ յենուլ և Ազգին բարձանաց համար պաշտօնավարել։ Թանի որ եղածն եղած է, ո՞ր ընթացքն առաւել օգտակար կրնայ լինել այսուհետեւ։ ունենա՞լ Կաթողիկոս մը, որ զինք Ազգին մեծ մասէն լքեալ տեսնելով, յուսահատ, չխրախուսուի գործոն պաշտօնավարութիւն մը ի հանդէս բերելու, և թերեւս փորձուի Ազգին կողմէ պակսող համակրանքը Պետութեան համակրանքովը փոխարինելու։ ո՞րն է օգտակարն։ ունենա՞լ այսպիսի Կաթողիկոս մը, թէ ա՞նպիսի Կաթողիկոս մը, որ զդալով թէ բոլմնդակ Ազգն համակիր և հետաքրքիր աչօք կը դիտէ զինք և իւր առաջին յաջողութեան կը սպասէ ծափահարելու համար, կը քաջալերուի ձեռն ի գործ արկանել ամէն կարելի աշխուժիւ, և արժանի հանդիսանալ ազգային համակրանաց։ Էջմիածնի Կաթողիկոսաց համար բացառիկ ոյժ մ'է միշտ զգալ թէ Ազգն իրենց կրնակն ունի։ Եթէ այս անհրաժեշտ նեցուկէ զրկենք զանոնք իրենց պաշտօնավարութեան առաջին օրէն, այն Կաթողիկոսաց ազդեցութիւնն ու հեղինակութիւնն անշուշտ կը տկարանան. այլ նո՛յնչափ ստոյգ է թէ Եկեղեցւոյն նուիրական շահերն ալ կը վնասուին իւր Հովուապետաց այս անենպատ ձեռնարկութենէն։

* * *

Մեք փափաքող չէինք բնաւ Մակար Սրբազանի Կաթողիկոսացման։ որովհետեւ, նախ, ունէինք ուրիշ երեք ընտրելիներ, որոց արժանեաց վրայ աւելի հաստատապէս համոզուած էինք. երկրորդ, կը տեսնէինք թէ Ն. Սրբազնութիւն չէր վայելեր Ռուսիոյ Հայոց աշխարհական դասուն համակրանքն, և երրորդ, զի մօտէն չէինք ճանչնար Պեսարապիոյ Առաջնորդը։ Բայց երբ մեր այն երեք ընտրելիներէն Առաջինք մահը կրտանի, Երկրորդն Էջմիածնի եկեղեցական մարմնոյն անհաճոյ կը թուի, և Երրորդն ալ Ռուսիոյ Կայսեր անընդունելի կը հանդիսանայ, կը պարտաւորինք ընդունիլ, ինչ որ արդէն ճշմարտութիւն է, թէ յաջորդիակ արժանաւոր եկեղեցականը Մակար Սրբազան կարող է լինել։ Ուստի, գադրեցնելով ամէն անպատաս դատողութիւն, և ընդունելով թէ Մակար Կաթողիկոս իրաւունք ունի պահանջելու որ զինք իւր գործերէն դատենք, և ո՛չ թէ իւր անցեալ պաշտօնավարութեանց դէմ եղած չարախօսութիւններէն, Ազգին և Եկեղեցւոյն սիրոյն համար կը մաղթենք ի բոլոր սրտէ կատարեալ յաջողութիւն և փառաւորութիւն Մակար Սրբազանին Կաթողիկոսական պաշտօնավարութեան։ Ն. Սրբազնութիւն, խոր ծերութեան հասած, կը գտնուի կենաց ա՛նպիսի պայմանի մէջ, ուր կրնայ լուսցնել անձնական կրից ու նիւթական շահուց ամէն անհարազատ ներշնչումներն, և զինք հոգալով ու մարմնով նուիրել մի միայն Հայրապետական պաշտման աւագ պարտաւորութեանց։ Իւր եկեղեցական ասպարէզին մէջ փառաց գագաթնակէտն հասած է արդ, և կը՝նայ ո՛ և է անհաճոյ զիջումի չընել այլ եւս փառասիրութեան ոգւոյն, և աչխատի՝ ընդհակառակն՝ ինքզինք արժանի հանդիսացնել այդ փառաց և եկեղեցւոյն պատմութեան մէջ լաւանուն մը թողուլ։ Կարի արտասովոր և անախորժ պարագայից մէջ կը բաղմի Մայր-Աթոռոյ վրայ, և մա՛յ իւր լիշատակին եթէ իրեւ Կաթողիկոս աւելի լաւ համբաւ մը չունենէ և աւելի կարեւոր արդիւնքներ ցոյց չտայ՝ քան մինչեւ ցայժմ իւր Առաջնորդական պաշտօնավարութեամբ։ Կը սիրենք հաւատալ թէ Մակար Սրբազան բաւական զգայուն է ըմբռնելու համար իւր բացառիկ կացութեան այս ծանր պահանջներն, և անոնց համեմատութեամբ մը բռնելու համար։ Իւր ձեռքն է զինաթափ ընել՝ առանց վրիժառութեան այլ լռիկ մտիկ և արդիւնաւոր գործունէութեամբ՝ իւր հակառակորդներ և քննադատներ, որք ամէնէն աւելի են իրեն մօտ, Ռուսիոյ Հայոց մէջ։ Իւր ձեռքն է փորձով ապացուցանել թէ ինք օտար իշխանութեան մը կաթողիկոսը չէ։ այլ կը ճանչէ և կրնայ ի գործ դնել Հայոց Կաթողիկոսի մը պարտականութիւններն։ Իւր առաջին գործեր պէտք է լինին բանալ տալ Կաւկասիոյ Հայոց վարժարաններն, Էջմիածնի սանձարձակ եկեղեցականութեան մէջ կրօնային և բարոյական կարգ ու կարգապահութիւն մուծանել, և Թուրքիոյ Հայոց Կաթողիկոսական ընտրութեան մասնակցութեան խնդիրը կարգադրել։ Ամէն անպատաս դատողութիւն և ամէն յոռետես գուշակութիւն դադրեցնելով, Ազգին ողջամիտ մասին հետ ակնդէտ կը սպասենք գործի վրայ տեսնելու զՄակար Կաթողիկոս, մաղթելով իրեն առողջութիւն, կորով, անձնուիրութիւն, յարատեւութիւն, յաջողութիւն և ճշմարիտ փառք, ի սիրելիս վշտահար Հայ ժողովրդեան։

(Շարունակելի)

— 134 —

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ

ԺԻՒՎ ՎԷՐ

ԿՐԱՆԹ ՆԱՒԱՊԵՏԻՆ ՈՐԴԻՔՆ

ԳԼՈՒԽ Է

ՈՒՐ ՎԵՐՋԱԳՈՒՆ ԿԸ ՄԱՏՉԻՆ ԱՅՆ ՅԱՄՄԱՔՆ, ՈՒՍՏԻՑ ՓԱԽՉԻԼ ՊԷՏՔ ԷՐ

Կէնարվան, Ռոպէրթ, Ուիլսըն, Միլբաստ, Ծովը նետուեցան։ Լասսը պարանոներով մտակայ ժայռերուն կապեցին ամրապինդ, և ուղեւորուհիները գիրկէ ի գիրկ փոխադրելով ցամաքն հանեցին, առանց ամենց շրջագիտաւոյց ծաղերէն մին թրջելու և չատ չանցած, ամէնն ալ, զինուբ և նպաքոք, Նոր-Զելանտայի ափսուր ծովեզրն եւլան։

ԳԼՈՒԽ Բ.

ՈՒՂԵՒՈՐԱՑ ԳՏՆՈՒԱԾ ԵՐԿՐԻՆ ՆԵՐԿԱՅՑՆ

Կէնարվան կ'ուզէր, առանց ժամ մ'իսկ կորուսանելու, ծովզրէն ճանրայ ելնել դէպ ի Օքլանտ։ բայց առաւօտէն ի վեր երկինք թանձր ամպերով լի էր, և ժամը ասան-մէկին միջոցներն, ուղեւորաց ցամաք ելնելէն քիչ յետոյ, գոլորշիները խառնաւոյզ բուռն անձրեւի փոխուեցան։ Հետեւարար անհնարին եղաւ ճանրայ ելնել, և ապասան մը փնտռելու հարկադրեցան։

Ուիլսըն՝ բարեբաղդաբար՝ քարանձաւ մը գտաւ, զոր ծովը պեղած էր եղերայ որճաքարերուն մէջ։ Ուղեւորք անդ ապաստանեցան իրենց վիճուքն և նպարքք, Անդ չորցած ծովային սիզաբուսոց շեղջ մը կար, զոր ծովուն ալիքները քշած էին ժամանակաւ։ Ուղեւորք այն բնական անկողնին վրայ նստան, և քանի մը կտոր փայտ գիւղելով անձաւին մտից առջեւ, վառեցին և կրցածնուն չափ չորցուցին զիրենք։

Ձոն կը յուսար որ այն տեղատարափ՝ իւր յորդութեան հակառակ՝ չափով ու կարճաւեւ պիտի լինէր։ բայց այնպէս չեղաւ։ Ժամերն անցան առանց փոփոխութիւն մը բերելու երկինքց վիճակին մէջ։ Հոլը զըվացաւ ցերեկուան մառ և մրրիկն աւելի սաստկացաւ։ Այս արգելք կրնար ամենէն երկայնատեւ մարդուն համբերութիւնը կարճել։ Բայց ինչ կրնային ընել։ Այնպիսի փոթորկի մը ժամանակ առանց կանքի ուղեւորին՝ յիմարութիւն էր։ Միւս կողմէ, քանի մ'օր բաւական է Օքլանտ հասնելու համար, ուստի տասներեւ ժամու յամեցում մը չէր կրնար վնաս տալ իրենց ուղեւորութեան, եթէ բնիկները վրայ չըգային։

Այս ակամայ դադարի միջոցին, խօսակցութիւնը Նոր-Զելանտայի մէջ շարունակեալ պատերազմին միջադէպերուն վրայ դարձաւ։ Բայց լաւ հասկնալու և կշռելու համար այն պարագայից ծանրութիւնն՝ յորում ընկած կը դտնուէին Մաորիներ՝ նաւաբեկեալք, պէտք է գիտնալ զրաւմութիւն այն պատերազմին, որ արեամբ կը շաղախեր յայնժամ։ Իքա-Նա-Մաուրիկը՝ զին։

1642 դեկտեմբեր 16 էն ի վեր, յորում Աբել Թասման Քուքի նեղուցն այցեց, Նոր-Զելանտացիք, եւրոպական նաւուց յանախ այցն ընդունելով, ադատ կ'ապրէին իրենց անկախ կրկեաց մէջ։ Ոչ մի եւրոպական պետութիւն չէր խորհեր նուաճել զայդ արշխարեալս։ բայց Թաղանդական ծովերուն կ'ինչխէր։ Միայն, քարոզիչք, երկրին այլ և այլ կողմերն հաստատուելով, քրիստոնէական քաղաքակրթութեան բարիքը կը բերէին այդ նոր երկիրներներու։ Սակայն անոնցմէ ոմանք, և մասնաւորապէս անդլիացի քարոզիչք, Զելանտացւոց գլուխներն Անգլիոյ լուծին ներքեւ խոնարհելու կը պատրաստէին։ Սոքա, ճարտարապէս բռնուելով, նամակ մ'ստորագրեցին ուղղեալ առ Վիք. Թորիա թագուհին, և անոր պաշտպանութիւնը խնդրելով։ Բայց աւելի նրամիտները կ'ուզային այդ ձեռնարկին անմուութիւնն, և մէջերնէն մին, իւր կոմսին պատկերը նամակին վրայ դրոշմելէ յետոյ, սա մարգարէական խօսքերն ըսաւ։ «Կորուսինք մեր երկիրը։ մերը չէ այլ ևս, քիչ ժամանակէն օտարազգիք պիտի գան գրաւեն, և մեք ալ անոնց սարուկը պիտի լինինք»։

Արդարեւ, 1840 յունվար 20ին Հեբրոյ մարտանաւը կղզեաց ծովախորշն եկաւ, որ Իքա-Նա-Մաուրիի հիւսիսկողմն է։ Հոլը նաւակատը Քարրա-րէքա գլուխ իջաւ։ բնակիչք յընդհանուր ժողով հրաւիրեցան ընելու «դէպքերը» ցոյց տուին թէ ռուս կառավարութիւնը Պրուսայի Առաջնորդն Ազգին Կաթողիկոս ընդունելը տալով ինք Պալատենիոյ հակառակ՝ ո՛ր և է ընտրական եղանակ չէր ընդունած կամ նուիրագործած։

Եւ սակայն, իբրեւ Ռուսիոյ մարդը ճանչուած Տ. Գէորգ Արքեպիսկոպոսն, որուն դէմ այն տաեն Թուրքիոյ Հայոց մէջ աւելի ծանր ամբաստանութիւններ կային քան այսօր Ռուսիոյ մէջ Մակար Սրբազանի դէմ, ըստ բաւականին յաջող և օգտակար Կաթողիկոսութիւն մը վարեց, ինչպէս ամէնքը կը խոստովանի այսօր։ Ահա եկեղեցական մը, որուն դէմ երբոյթք ի սկզբան հակառակ էին բոլորոցին, այլ որ իւր ընթացքով ի դերեւ հանեց յոյսեւեսներուն գուշակութիւնները։ Կը փորձուինք ուրեմն հարցնել թէ իւր յաջորդք եւս, Մակար Կաթողիկոս, որուն դէմ երեւոյթք այսօր նոյնչափ անենպատ են, ի՞նչու համար գո՞նէ Տ. Գէորգ Կաթողիկոսին չափ օգտակարապէս չծառայէ Մայր-Աթոռոյն։ Պաշտօնն իրեն հետ կը բերէ պատասխանատուութեան զգացումներ, ոյց առջեւ անթափանց չի կրնար մնալ ամենէն քարացեալ սիրտն իսկ։ Պաշտօնը, եթէ նպատակին ամէն փառասիրութեան, իրեն հետ կը բերէ նաև ազատում կարգ մը ակարութիւններէ զորս փառասիրութիւնը կը պատճառէր։ Մարդիկ կան, եկեղեցական թէ աշխարհական, որք՝ ի՞նչպիսի դիջումներ ու նուազումներ ալ յանձն առած լինին բարձր դիրքի մը հասնելու համար, անգամ մը հաստատուելէ յետոյ այդ դիրքէ մէջ, ջանահնար կը լինին՝ զայն ամրապնդել պատուաւոր և արդիւնաւոր պաշտօնավարութեամբ մը։ Գէորգ Կաթողիկոս, ցորչափ հաւանական ընտրելի մ'էր լոկ, ռուսասէր երեւցաւ։ բայց երբ նստաւ Մայր-Աթոռոյ վրայ, տեսաւ թէ արժանապէս վարելու համար զայս փոփուկ պաշտօն, չէր կրնար գլուխս ծռել Զարին կառավարութեան ամէն քմահաճոյից առջեւ, և վախճանեցաւ հակառուս զգացմամբք տոգորուած։ Այս իրողութիւնք ու դիտողութիւնք կրնան քաջալերել զմեզ ակնկալելու թէ երեւոյթք ի դերեւ կրնան ելնել նաեւ ի մասին Մակար Սրբազանի։ կրնան խրախուսել զմեզ գո՛նէ շատ չհրապուրելու կարգ մը ազգային ողբերգակներու սրտայոյզ շեշտերէն, որք՝ ոգեւորեալ մի միայն Ազգին և Եկեղեցւոյն մտաւոր սիրով՝ այժմէն կը յօրինեն Էջմիածնի Կաթողիկոսութեան ողբը, Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի Աթոռոյն կործանումն ոտոյզ հաստատել վ Մակար Ա. Կաթողիկոսին օրով։

* * *

Ցուսալ թէ Մակար Սրբազանի Կաթողիկոսութեան վերագրուած չարիքները չպիտի դան Ազգին գլխուն՝ պէտք եղածէն աւելի լաւատես ենթադրուելու մը չենք։ Կան մի քանի նախատմամբներ ևս, որք կը ցուցնեն թէ Մակար Սրբազան կրնայ ո՛չ միայն ՀԱՍԱՐԱԿԱՐ կերպիւ չվարել իւր բարձր պաշտօն, այլ նաև օգտակար լինել Եկեղեցւոյն։ Կը յիշեցնենք, օրինակի համար, թէ ինք տեղեակ է ռուս լեզուին և օրինաց, քաջածանօթ է Էջմիածնի գործոց և մարդոց, նաև այն պայմանաց յորս պարտի գործել Կաթողիկոս մը, և մօտէն տեղեակ է Ռուսիոյ Հայոց եկեղեցական և բարոյական պէտքերուն, ևն։ Տարիքով ու պաշտօնավարութեամբ գլուխն է Ռուսիոյ Հայ եկեղեցականութեան, որ իրմէ կը պակառնի։ Կը վայելէ թէ՛ Ռուսիոյ թէ՛ Թուրքիոյ Հայ եկեղեցականութեան խորին յարգանքն ու համարումն, և այս դասու կողմէ կը նկատուի անքաւիր վարուք Հայ եկեղեցւոյն ծառայած հաւատարիմ և բաղմաչխատ ըսպասաւոր մը եկեղեցւոյ։ Այս հանգամանքներ կրնան նպաստել իրեն՝ յաջողապէս ի կատար ածելու համար Կաթողիկոսի մը պարտականութիւնները, մինչ ակներեւ է թէ այն փորձառութենէ, այն ծանօթութիւններէ և այն դիւրութիւններէ զուրկ Կաթողիկոս մը, շատ մը արգելքներու դէմ մաքառելու պարտաւորեալ, պիտի սպառէր իւր կորովի մեծ մասն և պիտի չկատուէր։ Թերեւս ուրիշ առաւելութիւն մը սա լինի թէ Մակար Սրբազան կը վայելէ ռուս կառավարութեան համարումն, և որովհետեւ Կաւկասիոյ Հայոց վարժարանաց խնդիրն ամէն բանէ աւելի Հայոց վրայ և Էջմիածնի Կաթողիկոսին վրայ վստահութեան խնդիր մ'է, թերեւս Մակար Սրբազան կարենայ դիմել ռուս կառավարութեան, և վստահեցնելով զնա թէ հայ վարժարանք, Էջմիածնի Կաթողիկոսին, այսինքն իւր պատասխանատուութեան և վերին տեսչութեան ներքեւ մատակարարեալ, կրնան ռուսաւարութեան օրինաւոր շահուց հակառակ ընթացք մը չունենալ, յաղի ձեռք բերել այս կենսական խնդրոյ փափաքելի լուծումմ։ Բացարձակ կառավարութիւնք թէեւ միշտ յանուն օրինաց կը գործեն, բայց իրենց հանգէպ գտնուող անձնաւորութեանց նկատմամբ իրենց համարման ու վստահութեան աստիճանն օրինական տրամադրութիւններէն ո՛չ նուազ կը կշռէ իրենց որոշմանց ու տնօրինութեանց վրայ։ Մակար Սրբազան ռուս կառավարութեան վստահած եկեղեցականը գոլով, Զարն ըստ ամենայն հաւանականութեան կ'ընդունի նորա խնդիրներն, և եկեղեցին թերեւս կրնայ ուղղակի օգտիլ Կաթողիկոսական խնդրոյն ամենէն անենպատ, ամենէն անհաճոյ մէկ լուծումէն իսկ։

* * *

Ուրեմն չյուսահատինք։ Հայ եկեղեցին կրնայ կանգուն մնալ, մինչեւ իսկ Մակար Կաթողիկոսի օրով։ Եւ ո՛չ միայն կրնայ կանգուն մնալ, այլ նաեւ, Նախախնամութեան անհասանելի կամքը, կրնայ իւր այժմեան ինչ ինչ ցաւոց դարման իսկ գտնել ա՛նպիսի կարգադրութեան մը մէջ, զոր մարդկային իմաստութիւնն անենպատ և վնասաբեր կը կարծէ առ այժմ, այլ որ կրնայ տարբեր թուլի երկնային իմաստութեան։ Զմառնանք թէ խնդիրը դարաւոր եկեղեցւոյ մը Հայրապետութեան վրայ է, որ արկածալից պատմութեան և բազմաչարչար գոյութեան մէջ քանիցս յայտնապէս երեւցած է Նախախնամութեան ուղղիչ մատը։ Թերեւս Ցուսահատութիւնն, որ դէմ կ'ուզենք կանգնիլ մեզ, աւելի վնասաբեր լինի Մայր Աթոռոյ նուիրական շահ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՖՐԱՆՍԻԱ. Խնդիր է երեսփոխանութիւններ ընտրելու։ Բարիզի մէջ մի քանի դրդիչներ տեղի ունեցան այս գաղափարը մշակելու, և երեսփոխանական ընտրելութիւններ պատրաստելու համար։ Բայց քանի մը նշանաւոր Ֆրանսուհիներ հակառակ են այդ գաղափարին, զոր կանխահաս կը համարին։ Մադամ և Մէտամ ընթերցողք հետաքրքրութեամբ պիտի կարդան երեւելի գրագիտուհի Տիկին Առամի (Ժիւլիեթ Լամպէռ) հետեւեալ նամակն, ուղղեալ առ Պ. Ժիլ Ալիքս, քարտուղար Միութեան որ կ'աշխատի իրականացման այդ գաղափարի, նամակ որով Տիկին Առամ կը մերժէ իրեն առաջարկեալ ընտրելութիւնը։

«Պարոն Ժ. Ալիքս—Եթէ Անգլուհի կամ Ամերիկուհի մը լինէի, կրնայի ընդունել ընտրելութիւնս մը։ որովհետեւ յԱնգլիա և յԱմերիկա չատ մարդիկ կը հաւանին թէ կարելի է հանրային գործոց վարչութեան մէջ տեղ մը տալ կանանց առանց ո՛և է վտանգի։ Ուստի, այդ երկուց երկրաց կանայք կ'աշխատին օր մը սոյն վիճակին արժանի հանդիսանալու գովելի նպատակաւ։

«Բայց մեր մէջ, ինձ կը թուի թէ կանայք հանրային գործոց վարչութեան մէջ բաժին ունենալու փառասիրութիւնը կը տածեն առանց նախապէս ջանալու ձեռք բերել առ այս հարկ եղած արժանիքը։ Բարեհորդման համար իմ սիրելուիքս է թէ անոնցմէ զրոյ ազատագրել կ'ուզուի հարկ է նախ պահանջել ապացոյց թէ իրենց իրաւանց պահանջումը կը յենու իրենց կարողութեան — այսինքն իրենց պարտուց — դիտակցութեան վրայ։»

Օր. Իւպէրդին Օլքէը իւր Բաղատացուհի անուն թերթին մէջ ալ հետեւեալը կը գրէ այս մասին.

«Առաջարկեալ կանայի ընտրելութիւնք չպիտի յաջողին, և ոչ-ոք չեն յաջողիլու։ Եթէ իրապէս անձնուէր և համոզեալ կիներ, ինչպէս Տիկնայք Սէվրին, Ռիվիս Հիւկ և մանաւանդ Մարիա Տըրէմ մերժած են ամէն ընտրելութիւն, պատճառն այն է որ չեն ուզած իրենց անունները տեսնել ազգուկից ոչնչութենց և անարժէք և անխելք փառասիրահեաց ցանկի մը վրայ։

«Միութիւնն ունի 100 էն 150 համախոհուներ, բայց ո՛չ մէկ լուրջ կին։

«Խմբագին որ մեծամասնութեամբ իգական ցուցակ մը պիտի ներկայէ ընտրողաց՝ պիտի ընկնի հեգնութեանց ներքև, և թերեւս ապագային համար պիտի վտանգէ յաջողութիւնն այնպիսի գաղափարի մը, որ արդէն հասունցած է հանրային կարծեաց մէջ։

«Կայ շատ լուրջ ընտրելուհի մը, Տիկին Մարիա Տըրէմ, կին յոյժ նշանաւոր և հմուտ, հարուստ և յոյժ ազդեցիկ Սէն-Ռուպի նահանգին մէջ, ուր ըստ հաճոյս կը շինէ և կ'ուրէ Երեսփոխաններ։ Նաև ճարտարասօս է։ բայց երեսփոխանական ընտրելիութիւն չպիտի ընդունի մինչեւ որ այս խորհուրդ լուրջ հանդամանք մը չկրէ։»

Այս պայմանաց մէջ, կ'երեւի թէ Բարիզցիք, միշտ նորութեան սիրահար, ներկայ տարւոյ աշնան չպիտի կրնան ի Բալէ Պուրպոն տեսնել շրջագիտասաւոր Երեսփոխաններ՝ Թունքինի խնդրոյն վերայ ճառելու և Պ. Ժ. Ֆէրրիի քաղաքականութեան դէմ գոռալու համար։ Բայց ծիծ դարը չբոլորած անչուշտ պիտի տեսնէ ընկերային հաւասարութեան այս մեծագոյն յաղթանակն ալ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԱԿԱՆ ՈՒՂԵՐՁ

ԱՄԵՆ. Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀՕՐ

ԱՌ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆՆ

Կը փութանք հրատարակել պատճէնն այն Ուղերձին զոր Ա.մեն. Ս. Պատրիարք Հայրը մատոյց Վեհ. Սուլթանին, Ն. Կ. Վեհափառութեան Դահակալութեան տարեդարձին օրը։

Նէվքէֆլը Փաշէ՝հարմը՝ էֆէնտիմիզ հազրէթլէրի։

Ձիւրիսի մէյմին մէնուսի հազրէթը Թաճարիլէրինի՝ թէպսայի սաղդայի հազրէթի Շէհինշահլէրինէն պուլունուպ մին զարի խութիհգաղ բէիսի բուհանիսի պուլունտրըմ էրմէնի միլլէթի գուլլարը նամենա օլարադ թէպրիք ու թէհնիյէթլէ քէսսալի ֆիքր ու միւսլահաթ իսէրիմ։

Սայէի իհսան վայէի հազրէթի թահճիտարիլէրինտէ հէր սընուռի թէպսայի շահանէլէրինին բէքիսի ու սաատէթի հալլէրի պիր գաթ սահա հարլը օլմաք իւզրէ՝ սանամի մէ թիհարէթի մէ զրսաթրն թէվֆսսու մէ թէբադիսի, մէ հէլլ ուլսալ մէ ֆիքնունին ինթիշար մէ թէմամիւմ զըմնրնտա մէքթէքպէր թէսիս մէ քիւշատի խուսրընտա՝ ճիլիսի հիւմայիւնը մէսէլէմմարդրունը շէհընշահիլէրի բուզը միրուզրնտան պէրու հէր տիւրլիս միւսատաթ մէ ինտաթի սէնիյէի միւլիքանէլէրի իպրալ պույրըլա կէմիշ մէ ազ պիր զէման զարիքնտա թայլի ֆէյզ մէ թէբագզը հուսուլէ կէմիշ տիր քի՝ էլիթի մէ ինտաթի ճէլիլէրինին թէշէքքիւր մէ մահմէտթինտէն քիւմէնէ ամիզ պուլունմուշդը։

Նէվքէֆլը Փաշէ՝հարմը՝

Էրմէնի միլլէթի գուլլարը՝ պայսի ֆէյզ մէ սաատէթլէրի օլան թապիիէթի Սալթանաթը Սէնիյէլէրինէ նայիլ օլմուշ օլտուգլարընան նայի պանթիւեար պուլունմուշ օլաուգլարը միմկնու, հէր հալ ու զէմանտէ նիյմէթի ճիհան գըլմէթի Սէնիյէի հազրէթի Զըլլուլահիլէրինէն միհէնայիմ օլմադան պուլունտուգլարընան քէնտուլէրինի մէսուտ ատտ իթիմէքտէ, մէ թէզանեիտի էհամի էսմի ու իպպալի հայրէթի Թաճարիրէրի էտիյէի խայրիյէսինի բուզ ու չէպ եատ ու թէբրար իյլէմէքտէ տիրլէր։

Հէման ճէնապը Հագդ մէ Ֆէյսալի մանթլաք՝ մանհիյի միլք ու միլէթի օլան Փառիշահը թէպսիտէրմէր մէ զէհինշահի ատատէթքիսմէթէր էֆէնտիմիզ հազրէթլէրինի հէր պիր խութուպի միհիմմէյի սալթանաթը սէնիյէլէրինտէ միւլքիֆգաբյէթի բէպպանիյէսինէ մաղհար պույուրուլ՝ մէնպայի սալ ու տատ մէ մէշէպի իսպատ օլան թախթը ալիպսիթը օսմանիտէ պէր գարար մէ էպէտնումուն մէ պիլ հիմմէ խանէատանը շէվքէթի իւնվանը հազրէթի Շէհրիեարիլէրի իլէ հէր տիւրլու քէտարթանէն մասուն պույուրուն ամին, սիւմմէ մէ սիւմմէ ամին։

Կարծողներ կան թէ Մակար Սրբազան հրաժարական տուած է Կաթողիկոսութենէ։ Պէտք է գիտնալ թէ Զարին կառավարութիւնը ո՛ր և է կաթողիկոս չհաստատած, ընտրելոյն հաւանութիւնը կ'ստանայ նախապէս։ Այսպէս եղած էր Հոգելոյս Գէորգ և Մատթէոս կաթողիկոսաց նկատմամբ։ Մակար Սրբազան, ընդունելով թէ ըստ տիրող օրինաց երկրորդ ընտրեալն ևս կաթողիկոս կրնայ հաստատուիլ, նախապէս հաւանած է կաթողիկոսական պաշտօնն ընդունելու։ Այս իրողութեանց առջեւ մեզ անհասանական կը թուի յիշեալ զրոյցը։

Երուսաղեմայ պարտուց բարձման նախարդ Ճանճնաժողովոյ անդամներէն Յովհաննէս էֆէնտի Կիւմչեան, Յակոբ էֆէնտի Նորատունկեան, Ասպետ Զուլդ և Տիգրան էֆէնտի Բարսղմեան, երէկ դարձեալ խառն նիստ մ'ըրին յիշեալ պարտուց բարձման համար Ազգային ժողովէն կարգեալ խորհրդարանական նոր Ճանճնաժողովոյ Դիւանին հետ՝ զոր կը ներկայացնէին Յ. Նուրեան և Յ. Մեբեէմիւլի էֆէնտիք։

Նախարդ Ճանճնաժողովն իւր յանձնարարութեանց համար իւր բոլոր պաշտօնական թղթերն, հաշուետուփարները, կնիքն և այլ ինչ որ կը գտնուէր իւր տրամադրութեան ներքև։ Այս փոխանցման գործողութիւն աւարտեցաւ ամենայն կանոնաւորութեամբ, և յանձնուած նիւթոց ցանկերու ստորագրուեցան երկուստեք։

Ոմանք կը կարծեն թէ Ազգ. ժողովոյ այս ուրբաթի օր չգումարուիլը վերաբերութիւն ունենայ կաթողիկոսական խնդրոյն հետ։ Ըստ մեր վաւերական տեղեկութեանց, այս կարծիքը սխալ է։ Ազգային ժողովը կաթողիկոսական խնդրոյն այժմեան վիճակին վրայ պիտի խորհրդակցի երբ պաշտօնական տեղեկութիւն ստանայ։ բայց մինչեւ այն ժամանակ Ազգ. ժողովոյ նիստերը չպիտի դադրին։

Այս ուրբաթ աւուր նիստ յետաձգուած է, ժամանակ տալու համար Բաղաքական ժողովոյն, որպէս զի Ազգ. ժողովոյ յառաջիկայ նստին կարենայ բերել Դալաթիոյ թաղային մասնաբարութեան խնդրոյն, ազգային որոշ խնդրոյն և Ընծայարանի խնդրոյն, ըստ այն տեսութեանց զոր արդէն բացատրած ենք։ Հետեւապէս Ազգ. ժողովոյ յառաջիկայ նիստը տեղի պիտի ունենայ օգոստոս 30ի ուրբաթ օրն վերոյիշեալ Օրակարգով։

Կը լսուի թէ երբ մէկ ու կէս ամիս առաջ մայրաքաղաքս եկած էր Մշոյ Ս. Կարապետ Վանուց միաբաններէն Արժ. Գաբրիէլ վարդապետ Խաչատուրեան, Մշոյ հայաբնակ կէմիկ դիւղի եկեղեցւոյն և կալուածոց դրաւման խնդրոյն առթիւ Վճռաբեկ Ատենին ներկայանալու համար։ Ի յդ եկեղեցին ու կալուածներ ժամանակաւ տեղական իշխանութեանց ձեռամբ Սիբթցի Աշիրաներէն Մոլլասուլի-զատէ Ապուրահման աղայի վաճառուած լինելով, Մշոյ ազգայինք դատ բացած էին տեղական իշխանութեանց առջև զանոնք վերստին ձեռք անցնելու համար և հինգ տարի դատը շարունակելէ յետոյ, անոնցմէ վճիռ ստացած էին։ Այս վճռոյն դէմ էր ան որ բողոքելու կուգար Գաբրիէլ վարդապետ Ս. Պատրիարք Հայրն յիշեալ վարդապետի ձեռք դտնուած պաշտօնական թղթերն առնելով, Պատրիարքարանի փաստաբան Եօրտանեան Աւետիս էֆէնտիի ձեռամբ վճռաբեկին յղած էր դատս։

Արդ, Գաբրիէլ վարդապետ կը խնդրէ մեզմէ ծանուցանել թէ Վճռաբեկին Ատեանն յայտարարած լինելով թէ Մշոյ ազգայնոց կողմէ իրեն յանձնուած եւրաշաւորդիրն օրինական թերութիւն կը պարունակէ, պահանջած էր որ այդ թերին լրացուի։

Ասոր վրայ, Գաբրիէլ վարդապետ եւրաշխաւոր ցոյց տալով Պատրիարքարանի ազգային Ընդուշցի Անտոն Բէյ հեան, վճռաբեկին Ատեանը ձեռնարկեց գործոյն քննութեան և յիշեալ վարդապետին յանձնեց պէտք եղած Իմուխատէրն՝ նախորդ վճռագրոյն գործադրութիւնն արգիլող։ Այս Իմուխատէրը այս օրուան թղթատարով կը յղուի Մշոյ Առաջնորդարանին։

Նախկին եւրաշխաւորք՝ Կարապետ Յակոբ եղբարք Բարանչեան արձակուած են եւրաշխաւորութենէ և Ազարիրրահման աղա հրաւիրուած է մայրաքաղաքս գալ։

Ըստ որոշման Քաղաքական ժողովոյ, Ս. Պատրիարք Հայրը լրագրաց պատուիրած է ո՛չ թէ կաթողիկոսական խնդրոյն վրայ խորհրդածութիւն չընել, այլ զգուշանալ կծու, վիրաւորիչ և անվայել բացատրութիւններէ ու դիտողութիւններէ։

Տէրսիմ կուսակալ Օսման փաշա այս օրերս այցելութիւն տուած է Հայոց Միացեալ Ընկերութեանց Զմչիագի վարժարանին։ Ն Վսեմութիւնն յատկապէս Զմչիագ երթալով, ճիշդ ե. րեք ժամ տեւի կեցած է վարժարանը, քննած է բոլոր աշակերտները և իւր գոհունակութիւն յայտնելէ յետոյ Դեր. Առաջ. Տեղապահ Հօր և վարժարանին ուսուցչաց, մեկնած է դրամական պարգեւ մ'ալ տալով Միացեալ Ընկերութեանց։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆՔ

Կայսերական հրամանաւ՝ Իզմիրի կուսակալ Նաշիտ փաշա Օուրիոյ կուսակալ անուանեցաւ Հանգուցեալ Համտի փաշայի տեղ։

Սէլանիկի կուսակալ Հագգը փաշա Իզմիրի կուսակալ անուանեցաւ և Վանայ նախորդ կուսակալ Հասան փաշա Սելանիկի կուսակալ։

Միրիէ վարժարանի շրջանաւարտ աշակերտներէն Շէֆիզ պէյ Յոպպէի Դայմագամ անուանեցաւ։

ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴ ՍԲՐ ՈՒՈՒՖԻ

Երէկ իրիկուն եկաւ այն Կայսերական Հրամանագիր՝ որ, անգլիական արտաքսուած պատուիրակ Սբր Տրըմբնտ Ուուլֆի հետ Եգիպտական խնդրոյն վերաբերեալ բանակցելու պաշտօնը կը յանձնէ Արտաքին գործոց նախարար Ասիմ փաշայի և Եվդաֆի նախարար Քեամիլ փաշայի։

Բանակցութիւնք կսկսին այս օրուընէ իսկ։

Առաջին կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ կայսերական Թիկնապահ և զինուորական քննիչ յանձնաժողովոյ անդամ Սիւլէյման փաշայի։

Առաջին կարգի Օսմանիէ՝ հանգուցեալ Մ'սըրլը Ֆազըլ փաշայի որդի Իպրահիմ փաշայի։

Արծաթեայ Արուեստից միտալ տրուեցաւ Աբգարի Վառօդարանի տնօրէն Սապիհ փաշայի։

Վեհ. Սուլթանն իւր գահակալութեան տարեդարձի օրը բարեհաճեցաւ Նիշանը Իմթիյազի ոսկի շքագրանն ընծայել Պաղտատի Նարի-ալ-Էշրէֆ Շէյխ Սէյիտ Սէլան էֆէնտիին որ մէկ տարիէ հետէ Կ. Պոլիս կը գտնուի իբր հիւր Ն. Վեհափառութեան։

Երկու օրէ ի վեր Թուրքիոյ զանազան գաւառներէն հարիւրաւոր չնորհաւորական հեռագիրք կը հասնին ի Կայս. պալատ, յայտնելով Վեհ. Սուլթանի Դահակալութեան տարեդարձի առթիւ կատարուած հանդէսներն և ժողովրդեան բարեմաղթութիւններն ու խորին համակրանքն առ իւր Վեհապետն։

Առողջապահական վարչութիւնն իւր վերջին նստին մէջ նկատելով որ հնգտասան օր աւուր կը ծաւալի յԵւրոպա, և Վառնայի ու Սեւ ծովու ուրիշ նաւահանգիստներու միջոցաւ մայրաքաղաքս ուղղակի յարաբերութեան մէջ է վարակեալ երկիրներու հետ, իւր վերջին նստին մէջ որոշեց Վառնայէն եկող նաւուց համար հաստատեալ 48 ժամու քարանթինան բարձրացնել 120 օրուան և Սուլինայէ, Բէսսարաբիենէէ և Օռեսայէ եկող նաւուց 24 ժամու քարանթինան երեք օրուան։

Իսկ Ֆրանսական, սպանիական եւ իտալական նաւահանգիստներէ եկող նաւերը պիտի ենթարկուին, տասնիսկ օրուան քարանթինայի։

Առողջապահական վարչութեան կողմէ այս առաւօտ հաղորդուեցաւ մեզ հետեւեալ երկու շրջաբերական հեռագիրք որք, ըստ վերոյիշեալ որոշման, ուղղուած են առողջապահական բոլոր կայսրանաց։

Որոշմամբ Խորհրդոյս, Վառնայէն ուղեւորներով եկող շոգենաւք չորս օրուան քարանթինայի պիտի ենթարկին։ Իսկ Բէսսարաբիենէէն, Դանուբի նաւահանգիստներէն և Օռեսայէն ուղեւորներով եկող նաւերն երեք օրուան քարանթինայի պիտի ենթարկին ի Քավաք։

2 սեպտ. 1885

* * *

Որոշմամբ Խորհրդոյս, օգոստ. 27 էն սկսեալ Խալիոյ ո՛ր և է նաւահանգիստէ մեկնող նաւերը պիտի ենթարկին քարանթինայի այն կանոնաց որք հաստատեալ են սպանիական և ֆրանսական նաւահանգիստներէ եկող նաւուց համար։ Ճենովայէն եկող նաւուց համար հաստատեալ քարանթինան պիտի հաշուի օգոստ. 20ին մեկնող նաւուց համար։ Նոյնպէս սեպտեմբեր մեկէն յետոյ Քորֆիքայէն, Թունուզէն և Ալճէրիայէն մեկնող նաւերը քարանթինայի պիտի ենթարկին։

Բարձր. Խալիլ Թէվֆիգ փաշա՝ Վեհ. Սուլթանի գահակալութեան տարեդարձին առթիւ շնորհաւորական ընդարձակ հեռագիր մ'ուղղած է Ն. Կ. Վեհափառութեան։ Շնորհաւորական նմանօրինակ հեռագիրք հասած են նաեւ եգիպտացի իշխանաց և ի մէջ այլոց նախորդ Խալիլ փաշայի կողմէ։

Եդեսիայէն «Սաղաթիէլ» ստորագրութեամբ այս առաւօտ խմբագրութեանս ուղղեալ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Վեհ. Սուլթանի Դահակալութեան տարեդարձն այս տարի նմանը չտեսնուած շքեղութեամբ կատարուեր է յիշեալ քաղաքին մէջ. բոլոր շէնքեր լուսաւորուեր և քաղաքն մինչեւ կէս գիշեր կարծես ցերեկուան կերպարանք ստացեր է։ Կառավարիչ Զիա պէյ նոյն գիշեր փառաւոր հայկերոյթի մը տուեր է, որուն ներկայ գտնուեր են իլէմաներ, շէյխեր, կրօնական և քաղաքային պաշտօնատարք, օտար հիւպատոսք և այլ երեւելի անձինք։ Հայէպէն և Ցիարպէքիրէն յատկապէս բերուած հրձիւռներ՝ որք տակաւին անծանօթ են եղեր Եդեսացւոց, զարմանք պատճառեր են հասարակութեան։ Հաղարաւոր հանդիսականաց սառնախառն օշարակներ հրամցուեր են։ քաղաքին Միւֆթին բարեմաղթութիւններ ընդ ընդ է փան կենաց Վեհ. Սուլթանին, և ժողովուրդք խմբերու բաժնուած, նուագածուաց առաջնորդութեամբ փողոցները պտըտելով ուրախութեան ցոյցեր ընդ է բազմիցս գոչելով. «Կեցցէ՛ Վեհ. Սուլթանն»։

Այս աւուր Թ-ղթի մէջ կը կարդանք.

«Խմբագրութեանս ուղղեալ նամակ մը դարձեալ դանդատներ կը պարունակէ նամակատան պաշտօնէից ոմանց նկատմամբ, բայց գովեստիւք կը խօսի Գառնիկ էֆէնտիի վրայ։

«Մեք եւս կը փութանք մեր գոհունակութիւնն յայտնել Գառնիկ էֆէնտիի՝ իւր լարւոք պաշտօնավարութեան համար, և զինք իբր օրինակելի տիպար կը ներկայէնք այլոց։»

Դահիրէէն առնուած լրոց նայելով, տեղւոյն պաշտօնական ակմրոց մէջ չկարծուիր թէ Սբր Տրըմբնտ Ուուլֆ կարենայ սեպտեմբեր 15–20 էն առաջ Եգիպտոս գտնուիլ։ Արդէն այս յապարմամբ ա՛ և է ֆլաս չծագիր, և մինչեւ մէկ ամիս հաղիւ կարելի պիտի լինի անգլ. պատուիրակին՝ Եգիպտոսի մէջ գործի ձեռնարկել, վասն զի նախարարական պաշտօնէից մեծ մասն անձակուրդով բացակայ կը գտնուին։

Ամէն պարագայի մէջ կը կարծուի թէ Սբր Ուուլֆի պաշտօնը չատ աւելի դիւրին պիտի լինի ի Դահիրէ քան իւր երկու նախորդացն։ Իրաց կացութիւնը լաւագոյն կը նկատուի այժմ։ Եգիպտական նոր փոխառութեան յայտարարութեամբ՝ մասամբ դադրած է քաղաքական յուզումն և ամէն ոք կղզուի գործերով որք նոր զարկ մը կ'ստանան։

Լ.ՈՒՐԵՐ. Հաբաթական տեսութեան մէջ խօսելով երմական նորընտիր նախարարին վրայ, հետեւեալ խորհրդածութիւնները կընէ։

Զիհնի էֆէնտի հանճարեղ մարդ մ'է և լաւ անգեալ մ'ունի։ երբ գործի ձեռնարկէ, այն ատեն միայն պիտի յայտնուի թէ ինչ մասնաւոր յատկութիւններ ունի իրեն յանձնուած պաշտօնին համար։ Հաւանական է որ Մեծ-Եպարքոսին հետ իւր ունեցած յարաբերութեանց շնորհիւ կատարեալ համաձայնութիւն գոյանայ Մեծ-Եպարքոսութեան և Երմական նախարարութեան միջեւ։ Այս իսկ առաւելութիւն մ'է ինքնին։ Յայտնի է թէ Սայիտ փաշա պէտք եղած կարեւորութիւնը կ'ընծայէ օրուան տնտեսական խնդրոյ և կ'ըմբռնէ անոնց կենսական կարեւորութիւնն։ Յայտնի է նաև թէ տարբեր տեսութիւններ ունի անոնց լուծման նկատմամբ։ Զէր կարծուեր թէ երմական նախորդ նախարարն և Մեծ-Եպարքոսն համաձայն գտնուէին միշտ այդ խնդրոց նկատմամբ։ բայց այսուհետեւ համաձայնութիւն պիտի գոյանայ։

Զէթիէէն կը գրեն պալքար լրագրաց թէ, Բարատաղի Նիքոլա իշխանք սեպտեմբերի սկիզբները ճանրայ պիտի երթայ Սոֆիա երթալու համար, ուր քանի մ'օր մնալէ յետոյ ուղղակի Կ. Պոլիս պիտի գայ։

Ուրեւեղեան Բուսմէլիի կուսակալ Կավրիէլ փաշա մայրաքաղաքէս մեկնելէ առաջ Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւ պիտի ունենայ։

Աթէնքի օսմանեան դեսպան Թէվֆիգ պէյ, որ արձակուրդով մայրաքաղաքս կը գտնուի, կը պատրաստուի իւր պաշտօնատեղին ուղեւորիլ յառաջիկայ շաբաթու։

Կանխահաս էր այն զրոյց թէ Ն. Վսեմութիւնն Հռոմի դեսպանութեան պաշտօնին պիտի կոչուի։ և որովհետեւ այս անուանումը փութացնելու հարկ չտեսնուիր, Թէվֆիգ պէյ պիտի կարենայ Աթէնք վերադառնալ մինչեւ որ վերջնական որոշում մը տրուի, ինչ ինչ կարեւոր խնդրոց կարգադրութեանէն յետոյ։

Սերբաստիոյ պաշտօնական թերթն հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ Սմասիոյ վերջին հրդեհին վրայ։

Հրդեհը ծագեր է Սամսն-Բազար թաղը փուռէ մը և չորս զանազան ուղղութեամբ ճարակեր է, հակառակ եղած ամէն ջանից։ Հրդեհը տեւեր է տասն ժամ և մոխիր դարձուցեր է 320 խանութ, 7 խան, 3 մզկիթ և մեր ազգային վարժարանն ու վանքն։

Եղած նիւթական վնասը կը հաշուի 8,370,000 ղրուշ։ Մարդու կորուստ չկայ։

Շքոտարէէն կը հեռագրեն թէ թուրքօ-Դարատաղի սահմանագլխոյ գրծման յանձնաժողովը մեկներ է այդ քաղաքէն Թուզա երթալու համար։ Ցիշեալ սահմանագլխոյ վրայ համաձայնութիւնը գոյացած կը նկատուի այժմէն և օսմ. պատուիրակը հրաման ընդունած են խնդիրը կարգադրել վերջապէս։

Կայս. կառավարութեան կողմէ կարգեալ այն յանձնախումբն որ պաշտօն ունի Առողջապահական Միջազգային խորհրդոյ կացութիւնը քննել և ցոյց տալ թէ ինչ տեսակ իրաւունքներ ունին օտար պետութիւնք՝ համաձայն կայսերական հրովարտակին որ յիշեալ խորհրդոյ հաստատութիւնն հրամայած է՝ տակաւին չէ կրցած աւարտել իւր պաշտօնն։ Հետեւաբար Նախարարաց խորհուրդն ալ ո՛ր և է տնօրինութիւն ըրած չէ դեռ Բ. Դրան և օտար պատուիրակաց միջեւ առկախ մնացած խնդրոյ մասին, որ կը վերաբերի օսմանեան եօթն պատուիրակաց անդամակցութեան։

Իրաց այս վիճակին մէջ, Բարձր. Մեծ-Եպարքոսն հրամայած է որ Ճանճնաժողովոյ տեղեկագիրը ժամ առաջ պատրաստուելով իրեն մատուցուի։

Պերլինի ամերիկեան հիւպատոսարանի և Բէյթի ընկերութեան միջեւ միջադէպ մը պատահած է այս օրերս։ Բէյթի Մարաքի գործակալը կնոջ ներքեւ առեր է տեղւոյն Ամերիկացի միսիոնարաց ժողովրդեանն, առարկելով թէ փախցուած ծխախոտ կը գտնուէր անդ։ Ցեղական իշխանութեանց ձեռամբ անմիջապէս խուզարկութիւն կատարուելով, քնաւ ծխախոտ չէ գտնուեր։ Ասոր վրայ Պերլինի ամերիկեան հիւպատոսը գաւառին կուսակալին բողոք բարձեր է Բէյթի դէմ։

Թէհրանէն մայրաքաղաքիս պարսկական դեսպանատունն հասած պաշտօնական հեռագիրք կը ծանուցանէն թէ հնտական բազում կոտորած կ'ընէ ի Բէնճաբ (Կեդրոնական Ասիա) ուր կը գտնուին ռուսական զօրքերը։

Տրապիզոնի կուսակալէն Ներքին գործոց նախարարութեան ուղղեալ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Ունեայէն մինչեւ Թօքատ հաստատելի կառուցոյն չինութիւնք վերատին ձեռք առնուեր են Սամսոնի նոր կառավարչին ներքեւ։ Այս կառուցոյն երկայնութիւնն է 70 քիլոմեթր, որոյ 50ն ապատած է արդէն և մնացեալը կ'ապարտի յառաջիկայ աշնան։ Այս կերպով Սեբաստիոյ և Սեւ ծովու եղերաց քաղաքներու յարաբերութիւնք մեծապէս կը դիւրանան։

Ինչպէս որ կանխաւ ծանուցած էինք, Կարնոյ անգլիական հիւպատոս Էվրէթ գնդապետն ամսոյս 10|22ին ճանրայ ելեր է անտի մայրաքաղաքս գալու համար, ուստի Լոնտրա պիտի երթայ։

Փիլիպէի հելլէնական նորընտիր հիւպատոս Պ. Տօքոս մայրաքաղաքս եկած է և իւր պաշտօնատեղին կ'ուղեւորի ի մօտոյ։

Այս փոփոխութիւն իւր կարեւորութիւնն ունի, ըստ որում նախորդ հիւպատոս Պ. Կէննատիսի հրաժարեցուցմամբ կը փակուի այն միջադէպ որ ծագած էր Ս. Դէորգայ տօնին առթիւ, ապրիլ 23ին Փիլիպէի մէջ տեղի ունեցած անցեալ պատճառաւ։ Արեւելեան Բումէլիի կուսակալութիւնը Բ. Դրան հրամանաւ Պ. Տօքոսի հետ պիտի վերսկսի իւր պաշտօնական յարաբերութիւններ, զորս ընդհատած էր նորա նախորդին հետ։

Լ.ՈՒՐԵՐ Ազգասիրական ընկերութեան Կ. Պոլսոյ գործակալ Պ. Թնթ Բալիքս նախընթաց օրը մեռաւ Բերայի մէջ։

Կայսերական հրամանաւ Պրուսայի մէջ նոր գաւառակ մը կազմուած է Օրթաղրուլ անուամբ։ Այս նոր գաւառակի վարչութիւնն յանձնուած է Մաւանիոյ նախորդ փոխ-կառավարիչ Ֆուատ պէյի։

Քէսսթէնճէի և Ճենովայի օսմանեան հիւպատոսք՝ Նիշատ և Բիգանիէ էֆէնտիները՝ մայրաքաղաքս եկան երէկ։

Բ. Դուռն իմանալով որ Ռիֆիէ այծեր գաւառներէն ծածկաբար մայրաքաղաքս բերուելով օտար երկիրներ կը ղրկուին, հակառակ այս մասին որոշեալ արգելքին, որոշ հրամաններ ղրկեց այն գաւառներն ուր այդ այծերը կը մեծցուին, որպէս զի խիստ հսկողութեան ներքեւ առնուն դուրս հանուած այծերու փոխադրուած վայրն։ Միանգամայն, Անուղղակի Տրոց վարչութիւնն հրաւիրուեցաւ խիստ հսկողութիւն մ'ի գործ դնել և դատարանաց յանձնել զամէն անոնք, որք այս տեսակ յանցանաց մէջ գտնուին։

Սատրգ և Օսման անուն երկու աւազակապետք, որք երբեմն Զամթաճայի կողմերն իրենց շահատակութեանց վայր ընսրած էին, այս չաբթու առաւիւնն 15 և երկրորդն 10 տարի դատապարտութեան վճիռ ստացան Ոճրագործ Ատենէն։

Նոյնպէս 15 տարի բանտարկութեան դատապարտեցաւ Բիւրտ Լուֆէր անուն ոճրագործ մը, որ սպանած էր անգլիացի Հպատակ Ռուբէնիկ անուն անձ մը։

Բոպէրթեան վարժարանի տնօրէն Տօքթ. Վոշպըրն, որ Տիկնոջն հետ Գալատարոյ կողմերն ուղեւորութիւն մ'ընելու գնացած էր, մայրաքաղաքս վերադարձաւ։

ԱԶԴ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՐԱՑԻ

Կը ծանուցուի Օսմ. Հանրային Պարտուց Միացեալ և Արձանագրեալ արժէթղթերն ունեցող անձանց թէ, Վարչական խորհրդին որոշմամբ, իրենց արժէթղթին անուանական արժէքին վրայ հարիւրին կէս առոյս պիտի վճարուի իրենց։

Ան այս, 1885 սեպտ. 1/13 էն սկսեալ պարտին ներկայացնել իրենց Արձանագրեալ արժէթղթոց թիւ 7 և Միացեալ արժէթղթոց թիւ 4 կտրոններն, սովորական ցուցակներուն հետ մէկտեղ, ի գրասենեակս Օսմ. Կայս. Պանքայի, Պոլիս, Թարագճըլար փողոց, ամեն երկուշաբթի, չորեքշաբթի, և հինգշաբթի, առաւօտեան ժամ 10 էն մինչեւ 2։

Վերոյիշեալ կտրոններուն տեղ, իրենց պիտի տրուի պատուիրագիր մը (Մանդատ), որով 10 օր յետոյ իրաւունք պիտի ունենան ստանալու իրենց ինկած տոկոսները։

Կը ծանուցուի այն անձանց, որք 1876 հոկտեմբերէն մինչեւ 1881 դեկտեմբեր 31 կատարուած վիճակահանութեանց չհաղորդուած Արեւելեան Երկաթուղեաց բաժնեթղթեր ունին, թէ Օսմ. Հանրային Պարտուց Պարչական խորհրդին որոշմամբ, 3 % թերահիւ մը պիտի ստանան միմիայն ի Պոլիս, վիճակահանութենէն իրենց վճարուած արժէքին համեմատ։

Ան այս, պարտին իրենց բաժնեթղթերը ներկայել Օսմ. կայսերական Պանքային, Պոլիս, Թարագճըլար փողոց, ամեն երեքշաբթի և ուրբաթ օրերն առաւօտեան ժամ 10 էն մինչեւ 2, ուսկից ի փոխանակի պիտի ընդունին վճարման հրամանագիր մը կանխաւ հաստատելով զայն դրոշմաթուղթ մը փակցնելով իրենց բաժնեթղթոց վրայ, որք իրենց պիտի վերադարձուին այս ձեւակերպութենէն յետոյ։

2 սեպտեմբեր 1885

ԱԶԴ

ՕՍՄ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՈՒՑ ՎԱՐՉՈՒԹԵՆ

Օսմանեան Հանրային Պարտուց Վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ յիշեալ Պարտուց Միացեալ և Արձանագրեալ արժէթղթոց կէս առ հարիւր (½ առ %) տոկոս մը պիտի վճարուի 1885 սեպտ. 1/13ի կտրոններուն վրայ, այդ թուականէն սկսեալ։

1875 հոկտեմբերէն մինչեւ 1881 դեկտեմբեր 31ի վիճակահանութիւններէն ելնող արժէթղթեր ունեցող անձանց կը ծանուցուի թէ՝ յառաջիկայ սեպտեմբեր 1|13 էն սկսեալ 3 առ % թերկոչիւ մը պիտի

վարուի իրենց մի միայն ի Կ. Պոլիս, ուր այդ արժէքուղթք պէտք է ղրկուին արժէքղրեր ունեցող անձանց ծախիւք։

Այս կերպով, %ին 12ի պիտի լինուցուի յիշեալ արժեթղթոց կանոնաւոր դրամագլխոյն 20 առ % տոկոսն որ որոշուած է 1881 դեկտեմբեր 8|20ի կայսերական Հրամանագրով։

2 սեպտ. 1885
Կ. Պոլիս

ՀԻՒԱՆԴԻՆ ԲԱՐԵԿԱՄԸ

ԱՌԱՋՆՈՐԴ

ՀԻՒԱՆԴԱՑ ԴԱՐՄԱՆՄԱՆ

Ի

ՏՊ. Ս. Ց. ՑԱԿՈՒԲԵԱՆԷ

Դեկտեմբերեղին է Արամեան Գրատունը, և կը ծախուի բոլոր Հայ Գրավաճառաց և Պ. Վայսբ քով ի Բերա։

ԳԻՆ 1 ՄԷՋԻՏ

ՏՕՔԹԷՕՐ Ռ. ՌՕՊԷՆՍՕՆ

Բրիտասարդ բժիշկը՝ որ քաջ ծանօթ է հասարակութեան իւր առողջաբանական հրատարակութեամբք, եւ որ մեծ փորձառութիւն մը ստացած է հիւանդանոցաց մէջ իւր ծառայութեամբք՝ իւր բնակարանը փոխադրած է

ԿԷՏԻՊ-ՓԱՇԱ, ՄԻՒՍԷԼԼԻՄ ՓՈՂՈՑ ԹԻՒ 4

տուները՝ ուր կ'ընդունի իրեն դիմող ամէն տեսակ հիւանդները։

Նաեւ կուրծքի, Ստամոքսի և Աղեաց հիւանդութիւններով կ'զբաղի մասնաւորապէս։ Եվրոպականութեամբ և Շոգիներով նոր տեսակ դարմաններ և Ստամոքսի լուացումը կը գործադրէ ի գոհութիւն իւր յաճախորդաց։

Ուրբաթ օրերը ժամը 6 էն 10 ձրի կը դարմանէ աղքատները իւր տան մէջ։

ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԹՕՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

ՖՐԱՆՍԷՐԷՆԷ Ի ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

(Րեգենթ-մայլ ՖուսէլՖէլդ Ֆրոնսէլէ վէ Թէ-բէք)

ԿԻՒՄ ՊԷՏ ՏԸ ԼՈՒՍԻՆԵԱՆ

15ԲԴ Տարեշրջան

Կարեւոր բարեփոխումներով և ընտիր տպագրութեամբ վերսին ի լոյս ընծայուած է Ֆրանսերէնէ ի Թուրքերէն խօսակցութեան այս Առաջնորդն, որ իւր տեսակին մէջ առաջնակարգ գործ մը կընայ համարուիլ։ Գլխաւորաբար պատրաստուած է ուսանողաց և ուղեւորաց դիւրութեան համար։ Նախորդ տպագրութեանց մէջ Քը-բանսերէն բառերու և խօսակցութեանց դէմ Թուրքերէն թարգմանութիւնը դրուած էր միմայն լատինական տառերով, իսկ այս նոր տպագրութեան մէջ աւելցուած են նաեւ թարգմանութիւնը Թուրքերէն տառերով։ Հեղինակն այնպիսի կանոնաւորութեամբ դասակարգած է գրքին գլուխներն որ անոր դիմողը պիտի կարենայ իւր ուզած խօսակցութեան մասը դտնել շատ դիւրաւ։

Գին 20 դահեկան

Կը գտնուի մայրաքաղաքիս գրավաճառաց քով։

ՀԵՌԱԳՐԱՎԱՅԻՆ

ԱԺԱՆՆ ՀԱՎԱՈ

Մարիա, 2 սեպտ.

Կառավարութիւնը նոր ծանուցագիր մ'ստացաւ Գերմանիայէն, որ կը հերքէ Սպանիոյ իրաւունքները Կարոլեան կղզեաց վրայ։ Այդ ծանուցագիր բարեկամական ոճով գրուած է։

Փարիզ, 2 սեպտ.

Հնտախտը կը շարունակէ թեթեւապէս նուազիլ Սպանիա և Ֆրանսայի հարաւակողմը։

Ալթենք, 2 սեպտ.

Նաբոլիէն և շրջակայքէն եկող նաւերն հնգօրեայ հսկողութեան կ'ենթարկուին։

ԱԺԱՆՆ ՌԻԻԴԷՐ

Պէրլին, 1 սեպտեմբեր

Նայծեալ Զայրմանդ կը հաստատէ թէ Վիքթորիա թագուհւոյն պնդումն իւր բացման ճառին մէջ, թէ Վեհ. Սուլթանին գերիշխանութիւնը ճանչցուի Եգիպտոսի վրայ, կը նշանակէ թէ ապագայի մէջ Եգիպտոսի հսկողութիւնը պիտի լինի առաւելապէս Սուլթանին քան Խտիվին հովանաւորութեան ներքեւ։

ԳՐԱՄԱԿԱՆ

ԳԱԼԱԹԻՈՑ ԳՈՐՍ

Ղալաթիա, 22 Օգոստոս

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

3 ամիս Լոնդրայի վրայ պանքայի		110
3 » » » (վճռելիկն)		109 5/8
3 » Բարիզ » (պանքայի)		22 92 1/2
3 » » » (վճռելիկն)		23

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմանեան Քօնսոլիտէ

Երեկ երեկոյ գոց.	(Միաց. Դ. Սէզի	18 24
Գօրգային գոցուելէն վերջը	»	18 20
Բերայի մէջ	»	— —
Առաւօտուն բացուեցաւ	»	18 24
Բարձրագոյն գին	»	18 24
Նուազագոյն »	»	18 22
Կէս օրին	»	18 22 1/2
Փոխառութիւն 1858	A. Սէզի Դ. Կ. Ա. Ռ.	34
» 1862		
» 1860		
» 1863	B. » » Կ. » »	19 10
» 1872		
» 1865		
» 1869	C. » Գ. » »	18 22
» 1873		

Իւնիֆիէ Եգիպտական

Երեկ իրիկուն գոցուեցաւ	73 12
Այս առաւ. բացուեցաւ Գ. Կ.	73 17 1/2
Կէս օրին	73 15

ԲԱՆԿՆԵՏՈՒՄԻՆ

Սօսիէթէ ժէնէրալ	Գ. Կ. Անգ. Լ.	3 24
Քրեսի ժէնէրալ	» » Օսմ. »	6 32
Պանք տը Գանա	» » » »	4 30
Սօս. Շանժ է վէյնօր	» » » »	3 30
Թրամուէյ	» » » »	295
Բուլգէրի երկաթուղի	ֆր.	42 125
Օպլիկասիոն տը Բրիօրիթէ	»	—
Բաժնեթուղթ Լաւրիօմի	»	59

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՎ

Օսմանեան ոսկի	ղրշ.	100
0 ֆրանկոց	»	87 32
Անգլիական ոսկի	»	110 18
Բօլ իմբերիալ	»	90 20
Քրիմից	»	51 20
Դուզլի թղթադրամ	»	9 02
» արծաթ	»	89 30
Ֆիորին	»	8 38
ՖէՀ. արծ. (տարբ.)	»	108 01
Վ. Հունոց	»	102 30
Հինգնոց	»	102 25
Մէճիտիէ	»	98
Պլինէ	»	—
Ռուբլեագամ	»	—

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱ

Լոնտոն, 2 Սեպտեմբեր, ժամ 5 վայր. 45 երեկոյ

Անգլ. քանսոլիտէ		100 1/16
Ռուս. » Սէրի Դ. բացուեցաւ		17
» » » գոցուեցաւ		17
» » » Ա.		34 1/4
» » » Բ.		19 1/2
» » » Գ.		17
Օթոման 1871		71 3/4
Փոխառութիւն 1877		85 1/2
Պանք Օթոման		11 7/8
Ռուսական փոխառ. 1873		94 7/8
Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիէ)		66 1/4
» առանձն. (բրիվիլէժիէ)		90 1/4
Տպրա Սանիէ		64
Տօմանիալ (փոխառ. Բօշիլա)		87 1/4
Հունգարական պարտաթուղթ 4%ի		— —
Թովանակութիւն Բարիզի վրայ		— —

Վիէննա, 2 Սեպտեմբեր, ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	
Օսմանեան երկաթուղի	20 50

Բարիզ, 2 Սեպտեմբեր, ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Հրանսական Ռանթ 4 1/2 %	109 27 1/2
» » 3 %	81 47 1/2
Օսմանեան քանսոլիտէ Սէրի Դ. բացուեցաւ	17 05
» » » գոցուեցաւ	17 10
» » Սէրի Բ.	19 40
» » Գ.	17
Օսմանեան երկաթուղի	42 37 1/2
» Բեժիի բաժնեթուղթք	
Պանք Օթոման	548 75
Դրեսթ Լիոնէ	543 75
» Ֆոնսիէ	1322 50
Բաժնեթոմս Լիոնի	1237 50
Ուէզզի ջրանցք	2036 25
Ռուսական 5 % 1877ի	98 7/8
Իտալական Ռանթ	96 02 1/2
Եգիպտական միացեալ	333 75
Սպանիական (արտաքին)	57 3/8
Բրիօրիթէ Թիւրք	408 75
3 % Հէլլենական	324 37
Ձէք Լոնտրայի վրայ	25 22

ՆԱՄԱԿ ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլիս, 21 օգոստ. 1885
13 Ասպրճէք—խան

Ժողովուրդ տը Թէվրատ լրագրոյն օգոստ. 19|31 թուականաւ, 18 թիւ թերթին առնելով, թարգմանաբար երէկ հրատարակած էիք թէ՝ հրապարակիս յանձնախումբերէն Հաճի Կարապետ Նշանեան սնանկացած է 2600 լիրայ բացով։

Կը կարծենք գիտնալ թէ յիշեալ անձին մականունը սխալ հրատարակուած է վերոյգրեալ ժողովուրդի կողմէ և թէ՝ եթէ այս օրերս այդքան գումարով սնանկացող մը կայ, այն ալ Հաճի Կարապետ Բաչկեան անունն անձը պարտի լինիլ։

Արդ, այս իմաստով և գիտել տալով թէ «Նշանեան» մականունը կրնայ ո՛և է չփոթութեան տեղի տալ մեր վաճառական անուան, հարկ եղածն արդէն գրած ըլլալով ժողովուրդ տը Թէվրատ խմբագրութեան, կը խնդրենք որ բարեհաճիք Ձեր կողմանէ եւս սոյն սխալն ուղղել յանդգնութիւն մտաց։

Յ. ՆՇԱՆԵԱՆ ԵՒ ԵՂԲԱՐՔ

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

« ԱՐԵՒԵԼՔ » Ի

ԹԷՀՐԱՆ, Յուլիս 10

Հեռաւոր Նոր-Աշխարհն մի բուռն հայեր ունի գաղթական, սակայն «Արեւելքի» միջոցաւ միշտ և ամեն տեղ ստացուում են նոցա մասին ընդարձակ տեղեկութիւններ աւելի քան մօտաւոր Պարսկաստանի հայ գաղթականութեանց վերայ։

Ինչ է Պարսկաստանի հայն, ինչ ազգային ձգտումներ ունի և ինչ բազմայոյս գաղափարներով կը սնանի։ Դա մի առեղծուած է գրեթէ մինչ ցարդ, թէեւ երբեմն իբրեւ ասուոյ երեւումներ են լրագրաց էջերում այդ մասին կցկտուր նամակներ անձիդ և անբաւական տեղեկութիւններով։

Մինչ դորանից չը լինիր եզրակացնել թէ կամ Պարսկաստանում ազգային դրականութեամբ և ազգային խնդիրներով զբաղող գլուխներն հազուագիւտ են, և կամ մեր հեռաւոր հրապարակախօսներն ուշադրութեան արժանի չեն համարում այնպիսի մի տարր, որ չէ՛ զգայուն, որ չէ՛ շարժուն, որ կենդանութեան նշոյլ չէ՛ ցոյց տալիս։

Այլ այսուհ ամենայնիւ Պարսկաստան հայ ազգի թշուառ գաղթավայրերին մէջ մի նշանաւոր տեղ կը բռնէ իւր 50-60,000 հայ ազգաբնակութեամբն, որք ունին նաեւ իւրեանց յաջորդական ազգային դէպքերն, ժամանակի յեղյեղուկ բերմանցն նոքա եւս են միշտ ենթակայ։ ունին ժառանգական թերութիւններ ինչպէս որ ունի ամեն հայ, ունին նաեւ առաւելութիւններ, ինչպէս և գտնուում են ամեն հայի վերայ։ այսուհ ամենայնիւ Պարսկաստանի հայն շատ սահմանափակ տեղ է բռնած հրապարակին վերայ, նորա համար որ հազիւ կակուղել են սողրեցուցած նորան մինչ ցարդ իւր անկարելից խնամակալներն։ դարերն հոլովում են եւ դեռ մեր սիրում ենք խորդալ ի վնաս մեր ազգային կեանքին։ վայրկեաններ, որք անդին են խոհական աղդերի համար և որք սահում են անդադարապէս առանց մի ընդհանրական օգտի։ իսկ մեր ժողովուրդն յանդգնաց դեղածիծաղ դէմք է ցոյց տալիս այդ անդարձ կրստեանն՝ անտարբեր իւր ներկայի ողբալի աւերակներին և ապագայի դժոխքմբեր աղէտներին։

Մեք այս անդամ Թէհրանի Հայոց ուղղափառ մասին մի վիշտն միայն կ'ուզեմք յայտնել, որ գրեթէ բոլոր սլարսկահայոց համանման վիճակութեան մի նկարագիրն կարող է ներկայացնել ընթերցողաց։

Թէհրան 230 տուն հայ բնակիչ կը պարունակէ իւր մէջ, որոնք ըստ մեծի մասին արհեստաւորներ են և գինեվաճառ։ նոքա՝ որք գինեվաճառ են, մասնաւոր հարստութեան տէր են։ իսկ նոքա՝ որք արհեստաւորք են կոչւում, մեծ մասամբ գրեթէ անկման վիճակի մէջ են։

Երկու եկեղեցի ունի ասա լուսաւորչական հայն, և երկու գիւղական պանդուխտ և տգէտ քահանայներ կը հովուեն այդ հօտն։ սարսափ 12 տարի յառաջ Թէհրան ո՛չ բաղքական ունէր և ո՛չ պապական, սակայն այժմ քան տան չափ բաղքական հայեր կան ասա, որք ամբողջ համատանցիներ են, և որոց մեծ մասն թոշակաւորք՝ ամերիկեան հարուստ հանքերէն։ Պապական Հայ հազիւ թէ գտնուի, սակայն սերմն զօրաւոր կերպիւ ցանուումէ պարարտ արտերում, և յոյս է տալիս որ արդիւնաբերելու է մէկին հարիւր՝ երբ օդերն մի քիչ տաքանան։ Բողբոքականք և պապականք երկու զոյգ վարժարաններ ունին երկուքն գլխերօթիկ և երկուքն ցերեկօթիկ՝ 150 աշակերտներով։ Պապականք 8 բարեկրօն Գթութեան քերց խնամակալութեան տակ փափուկ զգացումներով աւելի օրիորդներին սիրում են կրթել քան արու մանուկներն։ միայն պապականներին վիճակուած են 100 հատ հայ անմեղ մանուկներ։

Երբ 1831ին կազմուեցաւ ասա հայ տիկնանց Շուշանեան ընկերութիւնն՝ յանկուցնա վրդովուած կ'երեւէին պապական Ս. Հաղբ և ցաւակցութիւն կը յայտնէին մեզ թէ աւելորդ է մեր վատնած դրամն այդ մասին, քանի որ իւրեանք մարդասիրաբար ստանձնած էին այդ նուիրական պաշտօն։

Որչափ դժբաղդ է հայ ազգն։ կարծես թէ թէ դէպքերն եւս օգնումեն այդ մարդասաց վրհնակի նպատակաց իրականացման, և հայն կամովին շատ անգամ տապարն ինքնին զարկումէ իւր արմատին։ յաճախակի մեր դիտաքերեալ և հարգաստ միջոցներէ զինչն զրկուած տեսնելով։

Երկու տարիէ արդէն որ Շուշանեան ընկերութիւնն լուծուած է և օրիորդաց դպրոցն փակ, որով Թէհրանայ հայն ազատ ասպարէզ է բացած այդ հրոսակաց, որք հայն պառակտելու համար ամեն տեղ տարածուած են գրեթէ։

Հայ աշակերտուհիք և փոքրիկ հայ մանուկներ գեղաղարդուում են այժմ նոցա կրօնական պաշտամունքներն օտար լեզուաւ իւրեանց քաղցրիկ ձայներովն և գեղանշիւն ներդաշնակութեամբ, մինչդեռ հայք չունին դեռ ինքեանք մի կանոնաւոր երգեցիկ մանկանց խմբակ՝ արտաքսելու հաւար գոնէ այն արտանուագ խաղտ ձայներն իւրեանց եկեղեցւոյ սեմէն, ուր մտնում է մարդ ոգեյոյզ խնդալու և դուրս է փախչում գայթակղեալ մտօք։

Երանի՛ մեզ մեր աղջիկներն այժմ գաղղիերէն են խօսում. ինչ ուրախութիւն ծնողաց սրտերն, որք հայերէնն անդամ ըստ կանոնի չեն կարող խօսել։ —Մեր աղջիկներն գաղղիերէն են երգում. ինչ զուարճութիւն մեր ընտանեկան խմբակներին, որք Պարսկերէն անբարոյական երգեր միայն կը յեղյեղէին մինչ ցարդ, և ահա՝ այժմ գաղղիերէն է երգուում, գաղղիերէն է լսուում ամենայն տուն։ — քրիստոնէի՛ լեզու, սորանէ աւելի լուսաւորութիւն բաղդաւորութիւն կը լինի...։

Բայց Հայ՝ — ի՞նչ եղաւ Հայն. Հայ օրիորդն «Ֆրենչլէ» է իսանում ըստ Պապականաց և այլ ոչինչ։— Ինչ կը ցաւիք թէ Ռուսիան մեր մայրենի լեզուն յետս կը մղէ և իւրն կ'ուզէ յառաջ վարել. ձեւի մէջ միայն սխալւում է նա՝ բռնութիւն ի գործ դնելով, իսկ եթէ պապական կամ բողոքական գաղտնի նպատակների հետեւորիչ ընթացքին հետեւի, Հայն ինքնին պատրաստ է միշտ կամաւ զինքն այդ թակարդն ձգելու։ Ահա՝ վարժարաններ, որոց աշակերտներն ամբողջովին Հայ են, սակայն տիրապետող լեզուներն օտար՝ առանց պետական մի բմահամ բռնաւորութեան։

Անցեալ օր մի հայ երիտասարդ այցելութեան էր գնացած այդ օրիորդաց վարժարանն և մի որբ օրիորդի դիմաց վայելչութիւնն հրապուրած էր զինքն հարսնաքսօսութեան դիմելու, և որոց պակի արարողութիւնն ևս կատարուեցաւ այս օրերս լուսաւորչական Հայ քահանայից ձեռամբ։ սակայն որքան ցաւ առթած է այդ դէպքն Ս. Հարց և բարեպաշտուհի Թերցն գթութեան, որ արդիլած են այլ ևս Հայ այցելուներ չընդունիլ այդ հարկին մէջ։

Ինչ պիտի լինին ապա մեր Հայ-Գաղդիացի օրիորդներն. Քոնքը գթութեան թէ Գաղղիացի երիտասարդաց մի գաղթականութիւն կ'երազուի ասա նոցա համար, չենք գիտեր։

Թէհրանայ Հայոց լրջամիտ մասն ցաւօք սրտի կը դիտէ միայն այդ դատն իրականութիւններն, քանզի աղքատ է. իսկ այն մասն որ հարուստ է, ո՛չ կ'զգայ և ոչ կը սիրէ զգալ այնպիսի մի խնդրոյ ահարկու հետեւանքն, որ իւր քսակին վնաս կարող է պատճառել։

Այս ամեն ճախող դրութեանց հանդէպ մի միայն մի ընկերութիւն կայ ասա Հայոց մէջ, որ ասան և հինգ տարիներէ ի վեր մեծ նահատակութեամբ ճգնումէ դիմադրել այդ մեսալուտ վտանգի աւերածային, ո՛չ այնքան իւր կարողութեանը վստահացած, քանզի տկար է բացարձակապէս այդ ահագին զօրութեանց դէմ, որքան իւր տակուն համբերատարութեանն և աշխուժ գործունէութեանն, որով կը յուսայ թէ պիտի կարենայ վերջապէս մի զարգացեալ Հայ երիտասարդութիւն կանգնեցնել այդ բուռն հոսանաց դէմ իբրեւ պատուար, որ անտարակոյս աւելի թարմ ոգեւորութեամբ և աւելի ազգային հարազատ զգացմամբք պիտի գործէ իւր բաժնին մէջ. ապա թէ ոչ՝ մեր հոգեւոր կառավարութեան անտարբերութենէն և ո՛չ արդի տգէտ գլուխների ռամկութենէն յոյս կայ գործոց ընթացքին ազգօգուտ մի ուղղութիւն տալու։

Թէ ինչ է այդ ընկերութիւնն և թէ ինչ հիման վրայ կը կառավարուի նա, դոցա մանրամասնութիւններովն չեմ ուզեր ես իմ նամակս երկարել, քանի որ յուղարկած եմ Ձեզ նորա ծերդ չրջանի ընդհ. ժողովին ներկայացած տեղեկագիրն, յորմէ կարող է ամենայն խոհական ազգային մակաբերել այդ ընկերութեան անցեալն, ներկայն, և ապագայն իսկ։

Պարծանօք միայն կը յայտնեմ թէ այդ ընկերութիւնն երկուտասան տարիներէ ի վեր պատուած է միշտ իբրեւ իւր Ատենապետն այնպիսի մի ազգասէր անձն որ զորպատի տարիան ունի Պարսից կառավարութիւնէն, այնպիսի մի լուսամիտ երիտասարդ է որ կը վարէ տարիներէ ի վեր պաշտօնն գլխաւոր տեսչութեան արտաքին յարաբերութեանց և հաւարատուութեանց Պարսկաստանայ ընդհանուր հեռագրական գծերին և պատուեալ է Պարսից և Ռուսաց և Օսմ. կայսերութեանց այլև այլ պատուանշաններով, և որ, պիտի զարմանաք արդեօք, Հռովմէական մի Հայ է Կ. Պոլսեցի և Մուրատեան վարժարանի նախկին աշակերտներէն՝ հակհասուն։

Ահա՝ քաղաքակրթութեան արժանաւոր զաւակն, որ ազգութիւնն իրեւ հիմն կը ճանաչէ, իսկ կրօնքն՝ նորայ վերա կառուցուած չենք, որ կը զանազանի իւր ձեւերովն, ինչպէս որ ճաչակն կ'ընտրէ իւր գաղափարական տեսութեանց համեմատ։

ԱՐԵՒԵԼՔՅԻ

ԶԱՆԱԶԱՆՔ

ՆՈՐ ԽԱԶԱԴՈՂ ՄԸ

Ռուսաց իգական սեռն առհասարակ և մասնաւորապէս Մոսկուայի ուրեգրսպուրկի քաղաքները (աղնուական օրիորդ), կոմսուհիներն և իշխանուհիները չափազանց բուռն հմամակ ըուիթիւն կ'զգան դէպի կաւկասիացիները. կը բաւէ որ գիտնան մարդու մը կաւկասիացի լինիլն, և խենդեանալու չափ կ'սկսին սիրել զայն։ «Ի՞նչ է այս անզուսպ սիրոյ պատճառն» կը հարցնէ ռուս լրագիր մը և ինք իւր հարցին պատասխանելով կ'ըսէ. «Ռուսուհին միայն կրնայ բացատրել այդ գաղտնիքը»։

Այսքանն ըսեմ միայն որ բազմաթիւ կաւկասիացի Հայեր և Վրացիներ որք Ռուսիա գնացեր են, մի քանի տարիներէ վերջ վերադարձած են իրենց հայրենիքը բաւական հարստացած, և այս՝ շնորհիւ ռուս իշխանուհիներու։

Նովոդի Բեգրսպուրկի մեծ թերթն ընդարձակ յօդուած մը հրատարակած է այս առթիւ. վերնագիր ընտրելով Գռիլովի մի առակը։ Նովոդի կը նկարագրէ անդ կաւկասիացի մը՝ որ դիւցազնական քաջագործութիւններն կատարուած են Բեգրսպուրկի տիկիններու մէջ։ Այս նոր դիւցազնի մականունն է Գեբբէռնչիլեան (հաւանօրէն աղաւաղուած)։ ի Բեգրսպուրկ Վոխէպչլ տիտղոսով ինքզինքը կը մեծարէր, թէեւ վկայականէն կ'երեւի որ հասարակ քաղաքացի մ'է։

Գերբոնչիլեան ասկէ տասն հինգ տարի առաջ եկաւ Բեգրսպուրկ. այն ժամանակ գրեթէ փոքրիկ տղայ մ'էր և ապագային մէջ իշխանական տիտղոս կրելն երազել իսկ չէր կարող. կաւկասեան գինիի վաճառատան մը մէջ սպասաւոր եղաւ և բաժակներով գինի կուտար յաճախորդներուն։

Վաճառատան տէրն սիրեց Գերբոնչիլեան՝ նորա ճարպիկութեան և աշխուժութեան համար, այս պատճառ կ'ուզէր գործակատարի պաշտօնին բարձրացնել զայն. սակայն ապագայ հերոսը դողութեան մը մէջ բռնուելով պատաքսուեցաւ խանութէն։

Գերբոնչիլեան, ինքզինք կը գտնէ Բեգրսպուրկի սալայատակներուն վրայ առանց կուտ մ'ունենալու գրպանին մէջ, շրջապատուած անծանօթ մարդերով և հեռու հայրենիքէն։ Բազմաթիւ նեղութիւններ կրեց, շատ օրեր անօթի կը մնար և ձիւնի վրայ կը գիշերէր։ Իւր պատմածին նայելով երկու երեք օր շարունակ բան մը չէր ուտեր։ Աստ անդ թափառելուն համար կը ձերբակալուէր ոստիկանութեան կողմէ և այս փափաքելի էր Գերբոնչիլեանի, որովհետեւ նա բանտին մէջ գէթ քաղցած չէր մնար. բաց ասսի զուարճալի ընկերութեան մը կ'անդամակցէր, սրիկաներու և այլ թափառաշրջիկներու ընկերութեան։ Այն տեղ կը լսէր բազմաթիւ պատմութիւններ Բեգրսպուրկի պանոնոխոնց վրայ։

Կ'երեւի թէ այս պատմութիւնները խորին տպաւորութիւն թողած էին գիւնեան սպասաւորի մտքին վրայ. որովհետեւ Գերբոնչիլեան յանկարծ անյայտացաւ և միայն երեք տարի վերջ երեւցաւ ի Բեգրսպուրկ, բայց արդէն ուրիշ մականունով։ Այս անգամ դեղադէմ, բարձրահասակ և վայելչակազմ անձ մ'էր. մեծ սեւ աչքերն եւս առաւել կ'աւելցուցնէին դէմքին համակրելի արտայայտութիւնն։ Ի մի բան Գերբոնչիլեան իւր անձին վրայ կը կրէր ազնուականի մը ամեն վայելուչ յատկութիւնները։

Բեգրսպուրկ դալուն պէս հոգաւ իւր ազգային զգեստն և այնուհետեւ երբեմներբեմն կաւ էլեան տիտղոսն աւելցնել իւր մականուան վրայ։ Ըստ երեւութին շատ դրամ չունէր. սակայն պէտք ալ չէր զգար և բաւական պատուաւոր կ'ապրէր։ Թէ ինչպէս թափառաշրջիկէ սիրուն իշխանի մը փոխուեցաւ Գերբոնչիլեան, անյայտ է և պատմութիւնը կը լռէ այս մասին։ Կ'ըսէին թէ Մոսկուացի վաճառականի մը հարուստ կինն իւր հովանաւորութեան ներքեւ առած էր զայն և իւր դրամները նորա հաճոյից կը շռայլէր... սակայն պատուանդիր ռուս հրապարակախօսները չեն ուզեր հաւատ ընծայել այսպիսի զրպարտութեանց, զոր չար լեզուներ կը յերիւրեն ռուսուհիներու պատիւը վար զարնելու համար...։

Տարի մեւս անցաւ։ Գերբոնչիլեան այս անգամ ալիկ մը փոխած էր իւր նախկին դիրքը։ Այլ եւս չէր այն իշխանն որ իւր կաւկասեան կալուածներով կ'սարեր. այժմ իշխան-բժիշկ մը դարձած էր և բժշկական ժողովէն արտոնութիւն ստացած էր վաճառել նորատեսակ ցէխ մը որ իւր անձնական գիւտն էր և որոյ խորհրդաւոր գաղտնիքն ինքն միայն գիտէր։ Ըստիւր խօսքին օգտակար է գլխի պառկի, ջրդային և այլ հիւանդութեանց համար։ Ցրվի քանի մը փորձերը վայելուն արդիւնք յառաջ բերին, ուստի վաճառվալ տոքթորն ընդհանուր խօսակցութեան առարկայ եղաւ։

Սակայն մեր հերոսը գոհ չեղաւ սասով, թէեւ իշխանական կեանք մը կը վարէր. սկսաւ ձեռնարկել ուրիշ գործի մ'որ մէկ անգամն պիտի մատակարարէր իրեն երկրային բոլոր վայելքները։

Գերբոնչիլեանի խարդախութիւնն էր հետեւեալը։ Ցօքթորի դիմակի տակ արձակ համարձակ կը մտնէր ընտանիքներու մէջ, մասնաւորապէս հարուստ և բարեկեցիկ ընտանիքներու. յինքն կը դրաւեր տան տիկնոջ համակրութիւնն և պատեհ առիթ դտնելով կասկածելի ցուցնել զայն իւր ամուսնոյն և աշխարհի առաջ, անվայելուչ միջոցներու և բացարձակ խարդաւանութեանց կը դիմէր։ Ոչ աղաչանք, ոչ պաղատանք և ոչ իսկ զոհի անելանելի կացութիւնը կարող չէին դահճի սիրտը մեղմել. դահիճն անողոքելի կերպով կը գործէր։

Առաւել յաջողութեամբ և առանց դժուարութեան իւր նպատակին հասներու համար իւր սենեակը կամ հիւրանոց մը կը տանէր կիներն կամ աղջիկներ, և ուղղակի առանց քաշուելու կ'առաջարկէր նոցա ընտրել «անձի անպատասխանութիւն, անուանարկումն» կամ քանի մը հազարնոց թղթադրամ (զոհի հարստութեան ասիճանը միշտ աչքի առաջ ունէր)։ Աւելորդ է ըսել կը հաճէր միշտ իւր նպատակին. ոմանք դրամը կը նախընտրէին, իսկ շատերն իրենց պատիւը։

Թէ այսպիսով որքան դրամ դիզած էր Գերբոնչիլեան, անտարակոյս ոչ ոք գիտէ. սակայն պարագայները կը ցուցընէին որ վսեմափայլ տոքթորը մեծահարուստ անձ մ'եղած էր, վարձած էր շքեղ պալատ, արեւելեան ճաշակով կահաւորած էր զայն, ունէր ձիեր ևն. ի մի բան կատարելապէս իշխանական կեանք կը վարէր։ Դրպանը միշտ լի էր դրամով և նա շատ անգամ քանի մը հազար ռուբլիներ կը թողուր խաղի սեղանի վրայ։

Գերբոնչիլեան միայնակ չէր ֆոքձեր, այլ ունէր քանի մ'արբանեակներ և զանազան գործակատարներ ալ, որոց հետ կը բաժնէր արդիւնքի մի մասը։

Գերբոնչիլեան երկար ժամանակէ ի վեր կը վայելէր այս երջանիկ կեանքն. ազատօրէն կը յաճախէր իշխանուհիներու և այլ բարձր կարգի ընտանիքներու տուները։ Բայց չնին պարագայ մ'եկաւ վեր ի վայր շրջել նորա այս երկրային արքայութեան մէջ վարած անուշ օրերը...։

—Պատուաւոր մարդ մ'եմ, կը յայտարարէր կեղծ սրտայուզութեամբ մեր դիւցազնը, երբ եկան ձերբակալել զինքն. իմ հարստութիւնս ահագին է և ես վատակած եմ զայն իմ ցքիով, բժշկելով հարիւրաւոր մարդիկ։

—Շատ գեղեցիկ, պատասխան տուին անոր։ Արդ, եթէ այսպէս է, կը փափաքէ՞ք հայրենիք վերադառնալ ցքին ալ ձեր հետ առնլով։ Այնտեղ նոյնպէս կան հիւանդներ, կան կիներ, և դուք անտարակոյս անդ ևս մեծ օգուտ կրնաք տալ նոցա...։

ԷՎԳԱՖԸ ՀԻՒՄԱՅՈՒՆ

Էվգաֆը Հիւմայուն վարիտաթը ումումիյէ խարբէսի մահիլաթ չիւղէսինէ պէհէր կիւն միւզայէտէլերի իճրա օլունմադտա օլան աթիւզվէր մահիլաթերն մուայեէն օլան 4 հաֆթա միւտտէթի իլանլանան Զինճի հաֆթասը օլան 1301 սէնէսի աղստոսթոսընին Զինճի բաղար էրթէսի կիւնիւնէն իթիբարէն պիր հաֆթա զարֆընտա թալիպ օլանլարին գըմմէթը մուխամմէնէսինին էօրինէ միւասի թէէսին աղչէսիլէ պէրապէր իտարէի մէդքիւրէյէ միւրաճաաթ իթմէլերի լազըմ կէլիպ սէտէլը մուաճճէլէյէ մահսուսէն սուրէթի վէ սէրկի գապուլ օլունմայաճաղը Զինճի տէֆթ օլարագ պէյան վէ իլան օլունուր։

• 4000 • 54 • —Իւսքիւտարտա Գաղաքէր Ահմէտ էֆ. մահալլէսինէ Ասպաճը սօգաղընտա թէրպիէն 45 մէթրօ արատա ֆէվգինէ 2 օտա վէ 1 սուֆա վէ 1 գունյու վէ 30 մէթրօ պաղչէյի միւշթէմիլ ախչալ 1 պալ մէնզիլ։

• 3000 • 61 • —Իւսքիւտարտա Աչճը պաղը մահալլէսինէ Պաղը եօգուչունտա թէրպիէն 76 մէթրօ արատա ֆէվգինէ 3 օտա վէ 2 սուֆա վէ 1 գունյու վէ 76 մէթրօ պաղչէյի միւշթէմիլ ախչալ պիր պալ մէնզիլ։

• 8750 • 48 • — Պէշիքթաշտա Գաբատան Իսրահիմ փաշա մահալլէսինէ Տօրմա պաղչէ ճատտէսինէ թէրպիէն 45 մէթրօ արատա ֆէվգինէ 1 օտայը միւշթէմիլ վէ սէնէվի 3000 ղրչ քիրալը քեարիր 1 պալ քէպապճը տիւքքեանը կէտիկինին բուլ հիսսէսի։

• 3750 • 60 • — Իւսկիւտարտա Սէլման աղա մահալլէսինէ Գարաճա Ահմէտ ճատտէսինէ թէրպիէն 90 մէթրօ արատա ֆէվգինէ 3 օտա վէ թահրընտա 1 պալ ախչը միւշթէմիլ վէ սէնէվի 3000 ղրչ քիրալը նիմ քեարիր 1 պալ պաղալ տիւքքեանը կէտիկինին 120 սէհիմէն 7 1/2 սէհիմ հիսսէսի։

• 2400 • 11 • —Պէշիքթաշտա Քէօյ իշինէ Մէյտան սօգաղընտա թէրպիէն 45 մէթրօ արատա չէհրի 100 ղրչ քիրալը 1 պալ մէյանէնին 300 հիսսէ իթիպարը իլէ 35 հիսսէսի։

• 1250 • 21 • — Իւսկիւտարտա Սէլիմիյէ մահալլէսինէ Տիվար-տիպի սօգաղընտա թէրպիէն 60 մէթրօ արատա մէտատտա 1 պալ արապաճը տիւքքեանը կէտիկինին բուլ հիսսէսի։

• 4000 • 3 • 7 • —Ագսէրայտա Մուրատ փաշա մահալ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԵՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

NORTH BRITISH AND MERCANTILE
Insurance company
ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՆ ԵՒ ՄԷՐՔԱՆԹԱՅԼ
Լոնդրայի և Լիվերպուլի ապահովագրական ընկերություն

	Ընդհանուր Գումար
Արտաքին դրամագլուխ	3,000,000
Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ	2,500,000
Վճարեալ »	625,000
Պահեստի դրամ հրդեհի պատասխանատուության դեմ	1,592,235
Կենաց պատասխանատուության դեմ պահեստի դրամ	3,841,194
	6,058,429
Հրդեհի ճիւղին հասոյթ 1883 տարուայ	1,186,865
Կենաց ճիւղին հասոյթ 1883 տարուայ	551,307
	1,738,172

NORTHERN
Assurance company
ՆՕՐԹՀԸՐԻ
Լոնդրայի և Լիվերպուլի ապահովագրական ընկերություն

	Ընդհանուր Գումար
Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ	3,000,000
Վճարեալ »	300,000
Պահեստի դրամ հրդեհի պատասխանատուության դեմ	844,871
Կենաց պատասխանատուության դեմ պահեստի դրամ	1,778,300
	2,890,171
Հրդեհի ճիւղին հասոյթ 1883 տարուայ	520,206
Կենաց ճիւղին հասոյթ 1883 տարուայ	251,572
	771,778

Ստորագրեալս իւր բաղձութիւնը յայտնելով և քաջալերելով ընդհանուր յաջողոյ հասարակութեան կը ծանուցանէ թէ ինքն վերոյիշեալ երկու ընկերութեանց մասնաւոր գործակատար ընտրուած ըլլալով, այնպիսի դրութեան մը մէջ կը գտնուի, որպէս զի հրդեհի դեմ ապահովութեան մեծ դիւրութիւններ կը մատուցանէ։

Ապահովութեանց կարգադրութիւններ կը բաղկանան երկու ընկերութեանց մէջ համեմատական բաժանումէ մը, և այսպէս ապահովութեան և դիւրութեան աւելի մեծագոյն ապահովութիւն բռնողներու ինքզինք ներկայացնել։

Գրենք ամէն կարգի փոխադարձ ապահովութիւնք կրնան ընդունիլ, ինչպէս Բեռլայի, Ղալաթիոյ և Պոլսոյ մէջ, հոդիպէս մեռակայ քաղաքները, գիւղերն և գաւառները։

MARITIME
Insurance Cie limited of Liverpool
Capital Lt. 500,000
ՄԱՐԻԹԱՅՄ
Մանրի ապահովագրական ընկերություն
Դրամագլուխ 500,000 Անգլ. լիրա

Սաս ագրեալը, շոգենաւերու և առագաստանաւերու մէջի վաճառքներն ու կարասիները խիստ օգտակար պայմաններով ապահովելու իշխանութիւն ստացած է ընկերութեան կողմէ։

Գիներուն և այլոց վրայ տեղեկութիւն ստանալ ուզողք պէտք է դիմեն Կալաթա, Քօմիսիոն խանի անկիւնը երկաթէ կամուրջին վրայ նայող սենեակն, առ.

Կ. Պոլսոյ Ընդհ. Գործակատար Յիշեալ Ընկերութեանց
ԳԱՒՌԻԵԼ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ

ՕՍՊՈՐՆԻ ՅՈՐԵՆ ՀՆՁՈՂ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԵԲԵԵՆԱՅՆ

Օրը 33,000 քառակուսի կանգուն, լայնքն 55 պէտք կը հնձէ, ծանրութիւնն է 280 օկայ։ Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ ընդհանուր գործակատար Մկրտիչ և Յովհաննէս Մուրատեան եղբարք Կալաթա Եօրկանճը-լար ճատէսի թիւ 70 և Պոլիս, Ֆինճանճըլար եօղուշը, Նուսուֆեան խանի դիմաց թիւ 22։

ԱԶԳ

Ազգ վարժարանաց մէջ բաւական ժամանակ դասախօսութիւն բրած և տեսուչներէն վկայեալ փորձառու երիտասարդ մը պատրաստ է տեղւոյս Ազգ. վարժարանաց մէջ և կամ մասնաւորաց մէջեւ։ կէս օր այցելաբար դասախօսել Հայերէն, Անգլերէն և մաթեմատիկա իւր ճիւղերովը, գոհացուցիչ կերպով։

Դիմել ի խմբագրատունն Ազեւելք։
3—3

ԹԱՓԱՌԱԿԱՆ ՀՐԵԱՅ

ԵՐԻՐՈՐԴ ՏՈԱԳԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՏԵՐԱԶՄԱՐԴ
Թարգմանիչ
Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ
Հրատարակիչ
Ն. Կ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ ԵՒ Ս. ՏԷՕՎԼԷԹԵԱՆ

Երրորդ հատորն՝ որ 72 մեծ և փոքր պատկերներով զարդարեալ է և 408 երեսէ կը բաղկանայ, ուտրատած լինելով կը վաճառուի ի գին 30 ղրուշ։

Զորրորդ հատորին բաժանորդագրութեան գինն է կանխիկ 25 ղրուշ։

16 երեսէ բաղկացեալ մէն մի թերթն 30 փարայ։

Դուռառաց համար թղթատարութեան ծախքը միատեղ հաշուելով մէկ հատորին գինն է 30 ղրուշ։

ԼՈՖԹԸՆ ԵՒ ՉԻՄՆԷԼ
ՄԹԵՐԱՆՈՑ
ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵԱՅ

ՔԻԻԲՐԱՀԻ ԴԱԲՈՒՍԸ, ՂԱԼԱԹԻԱ

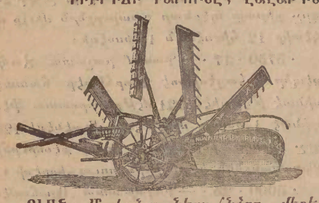

«ՐԻԱՆ» Մականուանեալ հնձող մեքենայն երկու ձիով կը քաշուի և կը կրէ 300 օկայ։

ԳԻՆ՝ 35 ՕՍՄ. ՈՍԿԻ Է

Մեքենային կատարելագործութիւնը և երաշխաւորեալ է։ Գնողն երբ գոհ չմնայ, կրնայ էտ առնուլ իւր ստակն։

302

ՄԻԶԱՏԱՍՊԱՆ ՀՐՇՄԱԲԵՏ ՓՈՇԻ ԴԻՄԱՆ ԴԱՐԾՈՂՈՒԹԵԱՄԲ

Ա. ՄԻԹԱՂՈՎԻՉԻ

ԻՍԹԱՆԲԻՎՈ, ԴԱԼՄԱՏԻՍ
Ղալաթիոյ մէջ Մթերանոցն է Մոմհանէ, Լոյտ խան, 2.

N. 9.

Էշ չաթլամասը, չէրան, գաչենիս վէ ուսթուրատան հասել օրան ուզիւնէթ իչիւն Մ. Տէլբիլէնին Ամանոն մերհէմի Բարիսէ Գրէբրի ոգադրնտա 31 Նուամբրոյու վէ սաբ էճզաճը վէ բէբուչէր տիւքքանարբնտա պուլունուր։

Տէբատատէթտէ տեքօղիթօսու եալնըզ Ղալաթա կէոմրիւրիւնիւն գաչրբնտա Մ. Չէրվաթինին մաղազասընտա տրը։

(ՇԱՐՔԱՐԻՐ ՊԱՏԱՄ)

ՀԷՅՏՈՔԻ
ՆՈՐ ՓԱՑԹԵՂՆԻ ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐ

Աւտարի ընդհանուր բժշկութեան պարտականի և արտասահմանի գիւտ մը։ Գիտութեան յայտնաբերները —նշանակական հետազօտութիւն, հնդի, Տպագրութիւն— լեզուափոխելին երկրագիտիս գրուածներ, և մարդկային կիանցն ըրին լուսագրին և խնամատարին։ Այսպէս, թէպէտ անհամար Դեղահատներ կան հիւանդութեանց համար, և մեծ արտանիկ վերարեգրով հանդերձ անանց, Տոքթոր Հէյտոքի գիւտը նոսնանցուցած է անանց ամէնքն և հիմնած է

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ԴԵՂԻԹԻՒՆ ՄԸ

Բժիշկք, որոց պատուիրած օրական չորս կամ հինգ դեղահատները կը տարարդեն սատանքը եւ կնդանամուրեն ուղիները, պիտի կրնան երկնց հիւանդաց առաջնորդութիւն և ախորժակ տալ այս արտասաքոյ Դեղահատներէն մէկ երկուքով։ ՏՈՔԹՈՐ ՀԷՅՏՈՔԻ ՆՈ ՓԱՑԹԵՂՆԻ ԴԵՂ. ՀԱՏՆԵՐԷՆ մէկ երկու հատոր կը բաւեն գիտնալու համար սատանքաւոր կիանդամութեան և ախորժակի մէջ, և միայն պարտաւոր թէթեւ բնելու։ Եթէ փայծերը տկարացած է իւր գործին մէջ, կը կապ դարձի, և եթէ Զգային դրութիւնը խանգարուած է, կը վերակազմուի։

ՄԱՂԶՈՏՈ ԹԵՆԱՆԵՐ
1. Պատանքի ծանրութիւն։
2. Ագեաց տարածանմն փրքախի պատճառաւ։
3. Արտաչաւութիւն։
4. Հայելն յեսոյ տկարութիւն և յոգնութիւն։
5. Ուեղեղի մէջ գեշ հոտ մը և ծանր լեզու։
6. Որովայնի գրգռութիւն, մերթ ընդ մերթ ալ փորկապութիւն։
7. Գլխուն բաւ ճակատի վրայ։
8. Անորժակի պակասութիւն և մեծ յոգնութիւն։

Վերոյիշեալ ամէն նշանները բացարդուելէս ետքը կուսան թէ խանգարուած է դատաղ եկած է փայծերի մէջ, եւ որ լինի սանմիջական և ապրուստ դարման մը ընդդէմ մանդեռութեան։ Մեծ հաւատ ցանիմ լուծգոյն կան դեղերու վրայ, ուսարի եւ շնեցի Գեղահատ մը որ զրաւոր եւ ապրուստ դարման մ'է, եւ կոչեցի

ՀԷՅՏՈՔԻ ՆՈՐ ՓԱՑԹԵՂՆԻ ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐ

Առողջութեան իսկութիւնն իսկ են, եւ այն մեծագոյն շնորհն զոր Գիտութիւնն ըրած է մարդկութեան։

Զանազանութեան, Անդրութեան, Ընդհանուր յոգնութեան, ժողովրդի պակասութեան, Գիւղացուութեան համար Տոքթոր Հէյտոքի Նոր Փայծերի դեղահատերն ամենագրու դարման են։

Մէն մի սրուակ կը պարունակէ քսան դեղահատ։ Գինն է 25 ակնի։ Կը ծախուի ամէն դեղավաճառաց քով։

Ցաղանուսոց ամենինչ կրնան, փորձի համար, ՁԻՒՐ առնոյ այս Դեղահատներէն սրուակ մը, եթէ նոր դրկին իրենց անուն եւ հասցէն։

Թղթատարական տուն մը դրկել «Փայծերնին եւ իւր գործունէիր» խորագրով տեսարակին։ Հարկ եղած տեղեկութիւնները կը տրուի ամենուն։

ՀԷՅՏՈՔ ԵՒ ԸՆԿ.
Նիւ-Եորք, Մ. Ն.

ԶԳԱՒՈՇՈՒԹԻՒՆ —Կը խնդրուի դեղավաճառներէն ուշադրութիւն դնել որ Հ. Հ. Ֆրանսիսի, որ միակ Գործակատարն է, սորագրութիւնը գրուած լինի։ Հակառակ պնդողներ մէջ, դեղահատներ որ կեղծ են։

ՆՈՐ ՏԱՏԱՑՔԷ
ՀՐԴԵՀԻ ԻՆՔՄ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԻՇԱՄԳՈՒԲԿ

Յիշեալ ընկերութիւնն հրդեհի դէմ ապահովագրել տուներ, կարասիներ, խանութներ և ապրանքներ յոյժ շահաւէտ պայմաններով, միջոգութիւնամբ իւր ընդհանուր գործակալութեան։

ՇԻՆՏԼԷՐ ԵՒ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՀՉԷ-ԳԱԼԱՏԱ, ՃԷԼԱԼ, ՊԷՅ ԽԱՆ
50

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ ԱՌԱՔԵԼԻՔ ԵՒ ԻՆԹՈՒՍԻՈՅ

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ
ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԵԱՆ

ԳԼԽԱՒՈՐ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ
111 — ՓՈՂՈՑ ՍԻՆ-ԷԱՁԱՐ, ՓԱՐԻԶ — 111

Ա. ՊԱՌԻԿ Վ. ՃԱՌՈՒՄ
ԱՄԵՆ ԲԱԺՆԵԻՈՐ ԱՐԻՒԵՂՈՑ (Զետեղում խնայողութեանց)

Շահող բաժիններն և պարգևները կը վճարուի ի Պոլիս յոյժ թեթեւ զեղչով
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՈՐԾԱԿԱԼ, ՍԲԻՐՕ ՏԷՄԻԹՐՕԲՈՒԼՕ
Ղալաթիա, Տէյիրմէն-խան, Թիւ 10 եւ 11

Ուրիշներ, Դրամատուն ԱՄԵՆՈՒՆ կ'ընձեռէ միջոց բարեվիճ ամենայն գումարով մը ձեռք բերելու շահեր, որով կրնան հարստութիւնամբ մեռելոց դարուս երջանիկներուն հետ։

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ԱՄԵՆ ԱՄԻՍ
Բաժիններն են 1000 էն մինչեւ 200,000 ֆրանք

Բաց ասած տոկոսները կը վճարուին ստորագրողին, իբրեւ թէ արժեթղթերը կանխիկ գնուած լինեն։ Բոլոր արժեթղթերը միշտ ստորագրողին տրամադրութեան ներքեւ են։ Ելմտական ամսաթերթը կը պարունակէ ֆրանսական և օտար բաժիններով ամէն վիճակահանութեանց ցուցակներուն կատարեալ հաշուպատմութիւն։

ԽԱՐԻՍԽ
ԿԵՆԱՑ ԵՒ ԵԿԱՄՏԻՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
Ի ՎԻԵՆՆԱ. Հաստատեալ 1858ին

1883 Դեկտեմբերի 31ին երաշխաւորեալ հասոյթն էր 80,711,893·45 Ֆրանք։

Ապահովագրել տուող անձինք մահուան պարագային մէջ տարեկան բաժիններէն % 25 չափ կընեն։

Ապահովագրել տուող անձինք կենաց պարագային մէջ ապահովագրեալ դրամագլուխներէն մինչև 41 ½ % չափ կ'ընեն։

ԽԱՐԻՍԽ ընկերութեան կատարած գլխաւոր գործողութիւնք են.

Ա. Ապահովագրութիւն մանուսաց պարագային մէջ։ Օրինակ.

35 տարեկան անձ մը 286 Ֆրանքի տարեկան բաժնեմ կը վճարէ իւր ժառանգորդաց ապահովելու համար 10,000 Ֆրանքի դրամագլուխ մը, վճարելի իւր մահուանէն յետոյ և որ իրեն իրաւունք կուտայ չանհոգ մասնակցիլ իւր ապրած միջոցին։

Բ. Ապահովագրութիւն կենաց պարագային մէջ (Օժիտք)։ Օրինակ.

Մէկ տարեկան եղած միջոցին ապահովագրեալ տղայ մը քսան տարի յետոյ 10,000 Ֆրանքի դրամագլուխ մը պիտի ստանայ. ասկէ զատ, պիտի մասնակցի Ընկերութեան 85 % չահուց՝ 298·30 Ֆրանք տարեկան բաժնոյն փոխարէն։

Վեցամեայ վճարելի կրկին ապահովութեան բաժինն է տարին 116·19 Ֆրանք։

Թուղթոյ համար ընդհանուր Ներկայացուցիչ
ՄՈՐԻՍ ՊԷՐԳԷՆ
Գրասենեակք, Ղալաթիա, Վշտաց փողոց, Թիւ 29, Գերմանական Թղթատան վրայ.
Ընկերութեան սեղանաւորն է Ս. ԱՏԼԷՐ
ԶՐԻ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ ԱՄԵՆ ԼԵԶՈՒԱՒ

ՎԻԱԼԻ ԳԻՆԻ

ԿԱԶԳՈՒԻՐԻՁ ԶՕՐԱՅՈՒԺԻՁ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՁ

ՔԻՆՈՅՈՎ ՄԱՍԻ ՀԻՒԹ ՖՈՍՖԱՐ ՏԷ ՇՕ

Աժնագոյն կազդուրիչն զոր պարտին գործածել Ապաքինողները, Կիսիրը, Կանայք, տկարակազմ Տղոյներն և ամէն փափուկ անձինք։

Բաղկացեալ Մկանանց և Զգային ու Ուղեղային գրութեանց կազմութեան և Զարդացման յոյժ անհրաժեշտ նիւթերով։

Վիալի Գինին ամենէն ազդու դեղերու միաւորութիւնն է, ընդդէմ Արեան պակասութեան, Դեղնութեան, Թոքախտի, Պատանդրի ամէն ցաւերու, Փորկապութեան, Հիւծմանի, երկար ապաքինումից, եւայլն. ի մի բան, Թուլութեան, Վատութեան, Զգային ուժգնութեան ամէն վիճակներուն որոց շատեր չպարտաւորեալ կերպիւ նեղակաց են մեր օրերս։

ԼԻՈՆ—Դեղարան Ժ. Վիալ, Պուրպոն փողոց, 14—ԼԻՈՆ

Պոլսոյ մէջ Կեդրոնատեղին է ընդհանուր Մթերանոցն Այնբրանտիի դեղարան Տէլլա-Սուտա, Բերա մեծ փողոց 169։

ԱԳԵՆԱՒՈՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՍԻԼԻԱՆ
Ն. ԲԱՔԷԼ ԵՒ ԸՆԿ.
Մարսիլիոյ և Բոլիս գլխաւոր կանոնաւորապես բանուող

Սամսոն, Տրապիզոն և Պաֆուսի երթևեկ յաւանչիկաց ընդհանուր է ԼԱՆՇԻԼ որ օգստոս 12ին Մարսիլիայէն և օգստոս 31ին Պոլսէն պիտի մեկնին։

Մարսիլիա երթալիք յաւանչիկաց ընդհանուր է Լ. Մինչելի որ պիտի մեկնի օգոստոս 31ին երեկոյեան ժամ 3ին։

Հաղորդութիւն ուրախ առաքութեան

Նաւագրէքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹՈՆԵՒՈՒԹԻՒ ԲԸՊՈՒԼ
Թիւ 17–18 Գիւշիւբ Միւլէթ
Մանկանէ փողոց, Թիւ 141
514

ՔԼԻՆԱՐՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒ

Ոչ ափաբ տանի մ'անձամբ կը բանին Լիվերպուլի և Մէյերիկանդի մէջ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրանիա	7,000	Պոլիա	3,000
Ագլաս	3,000	Մորոքքօ	2,500
Ավերքօ	3,000	Նանթ	2,500
Ոդնիա	4,600	Բասմիա	5,000
Պալպէք	2,500	Բալմիրա	3,000
Գրիֆիթ Գուին	1,200	Սերվիա	7,800
Սէֆալոնիա	5,000	Սիդիա	4,600
Քադալոնիա	4,700	Պարակօսա	3,000
Շեբոպուրկ	2,000	Նամարիա	3,000
Հեմիբարա	2,500	Սիտան	3,000
Կալլիա	4,000	Թարիֆա	3,000
Քէտար	2,500	Թրիմիտատա	2,500
Մարսիան	3,000		

Սկոտ շոգենաւը, նաւապետ Ուսլի, սեպտեմբեր 2ին Լիվերբուլ պիտի երթայ Զմիւռնիոյ ճանբով։

Քէպոթ շոգենաւը, նաւապետ Ա.թքին սեպտեմբեր 3ին Լիվերբուլէն ատ Կրոպասու։

Ստորագրեալս արտօնութիւն ունի ուղեւորներ և վաճառք ընդունիլ Նիւ-Եորքի, Պոսթընի, կամ Ամերիկայի և Գանատայի ուրիշ և ուրէք նաւահանգստի համար։

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈՒԼԻ
Գործակատար
Թիւ 1 Գիւշիւք Հաղի
314 փաշա խան Ղալաթիա

Marque de Fabrique.

«ԿՈՒՏՐՈՆ ՎԻՐՆ»
ՎԱՐԶԱՏՐԵԱԼ ՇՈՒԱՊԱՄՈՎ
Ամսթերտամի 1883ի աշխարհահանդէսին մէջ

Լինքն պարուրակեալ ջրոյ մէջ կատարելապես լուծելի խայծանքը (դաթքան)

ՄԻԱԿ ՃՇՄԱՐԻՏ ՄՈՒԶՆ

Այս բարդագրութիւն ունի խայծանի բոլոր բուսիձիզ յատկութիւնները, մինչդեռ խայծանի Միհան պատրաստութիւնը միայն անոր համն և հոտն ունին։ «ԿՈՒՏՐՈՆ ՎԻՐՆԻ» մէկ չափն կը պարունակէ քառասուն մը բուժիչ սկզբունքներ։ Բայց կարելի է օրը 20 չափ «ԿՈՒՏՐՈՆ ՎԻՐՆ» առնուլ առանց բնաւ վնասուելու, մինչդեռ խայծանի քսան քառասուն ամենագ տարբ բորբոքում առաջ կը բերեն։

ԽԱՅԾԱՆԱՆՄ ԻՒՍ ԹԵՐԻ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻՆ ԱՆՀՈՒՆԱԳԼՍ ԱՒԵԼԻՆ ԱԶԳՈՒՆ ԵՒ ԵՐԵՒԵՊՈՒՏԻԿ ԱՀԱՆ, «ԿՈՒՏՐՈՆ ՎԻՐՆԻ» հեղուկը միայն կը ծախուի 1·50 Ֆրանքի 20 փոքր խայծանի ջրի համար։ Իսկ 0·10 պարտաւորուած չաքարանուշէն 100 հատ պարուրեալով միայն 2·50 Ֆրանքի կը ծախուի։

Ընդհանուր մեներանոցապետ
Ժ. ԱԼԲԻՐԱՆԻ
Դեղարան Տէլլա-Սուտա
169—Մեծ փողոց Բերայի—169
Կ. Պոլիս

ՄԱԶԻ ՆԵՐԿ

Լաւագոյն տեսակը կը ծախուի Ս. Մ. Մինասեան եւ ընկերաց Ամերիկեան վաճառատան մէջ։ Ղալաթիա Բերբէրիզ բաղարի մօտ եղէն ճամի դրան կից։

Վերոյիշեալ ներկի գործածութեան եղանակը շատ դիւրին, արդիւնքը վայրկենական ու խիստ գոհացուցիչ եւ զոյնը մնայուն ու բարդրվին ընական է։ Գնողները կը վկայեն թէ ուրիշ ներկերու անմաքրութենէն ու ոնանց իսկ գարշելի հոտէն ձանձրացած ըլլալով, սկսած են գործածել այս ներկը որով շատ գոհ եղած ու նեղութենէն ազատած են, ուստի ոչ մէկ ներկ ասոր պատուականութեանը կը հաւասարի։ Ներկի կարօտութիւն ունեցողները թող հաճին փորձել։ Կը ներկի սեւ կամ շագանագոյն, մերթը չաղտոտեր ու վնասակար նիւթը չպարունակէր։

ՍԵՂԱՆԻ ԲՄՊԵԼԻ

ՅԱՐԳԵԼԻ ՀԱՅՐ ԳՈՒՐՄԱՆԻ

Նման «Շարթրէօղ»ի գինւոյն, ախորժահամ և յոյժ առողջարար քմտրելի մ'է և մեծագոյն կը դիւրացնէ մարսողութիւնը։

Գլխաւորապէս կը գտնուի Գ. Պէրթէն եղբարք քով, Ղալաթիա Սիթէ Ֆրանսէզ։

ԲԱՒԱՆԱՆԻ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվերբուլ, Մէյերիկանդի և Օսթոյի գլխաւոր կանոնաւորապես բանուող

ՇՈԳԵՆԱՒԻ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	Գրէք
Աբարան	2,500	Ռոբերթսոն
Արգանտա	2,500	Քրուիշանք
Լարանիա	2,500	Ուիլքս
Պասէսոնիա	3,500	Մարշ
Բուտիկիա	2,800	Ֆոթրրեալ

Պրէմանիա շոգենաւն ամսոյս 24ին Պաթումէն վերադառնալով անմիջապէս Լիվերբուլ պիտի ուղեւորի։

Այա Սոֆիա շոգենաւն ամսոյս 24ին Լիվերբուլէն սատ կ'սպասուի։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար։

Ամէն դիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲՈՒՍ ԵՒ ԸՆԿ.
513 Գործակալք

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՆ
Ընդ հէջ Անգլիոյ, Կ. Պոլսոյ և Օսթոյի

ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍՈՆ ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Արպանս	2,000	Լէբանոն	4,500
Անդէս	3,000	Մարէնկո	4,500
Արկօ	4,300	Մարսորին	2,500
Պասսանս	3,500	Միլ	2,000
Գլասգոու	2,200	Նէրս	2,000
Գրամ	2,000	Օքսէլլ	5,000
Գէլրս	2,600	Զրլանտս	3,000
Գայլբաս	2,500	Ոդրանդ	4,500
Գամէս	2,400	Ոդդ	2,000
Գաս	2,000	Բասֆիք	1,200
Գոսմ	2,700	Բալէրմ	3,200
Տիաս	2,500	Բասդեր	1,700
Տօմինս	1,800	Քիդ	2,800
Երաբ	2,600	Ռիսթօ	4,400
Էրազ	2,600	Ռիսալաս	3,200
Յարգան	800	Ռոլլս	3,000
Ֆրաս	4,700	Ռամանս	5,500
Ֆլամինկ	4,600	Ռամէս	3,500
Կարլէս	5,500	Պալէրմ	4,000
Կիրանս	2,200	Պարքս	2,000
Կոզ	1,800	Սիկիկս	2,000
Կրոսնս	2,200	Սթրէնդ	4,300
Հանկս		Թասաս	1,200
Հերս	2,000	Թ. Ուիլքն	3,000
Հիսալկս	3,000	Թիկեր	4,300
Հիսմիդրգ	1,200	Թոքէնս	2,800
Հիսս	2,300	Քանդ	3,600
Հէլոս	2,000	Եէսաս	1600
Քօլնս	2,200	Զէպա	3,000
Լէս	2,000	Զէրս	41,0

Սաֆրոն շոգենաւը, նաւապետ Ռոսքրս ընդհանուր վաճառքով այժմ Լիվերբուլի մէջ։

Ոֆիլաս շոգենաւը, նաւապետ Նիրուէն ընդհանուր վաճառքով Հրէն ատա հանած, պարպած և յետոյ ուղեւորած է։

Տրոյէ շոգենաւը, նաւապետ Տուկլաս, ընդհանուր վաճառքով ամսոյս 23ին Հրէն մեկնած է Իզմիր, Պոլիս և Օսմանեան երթալու համար։ Սեպտ. 10ին ատա կ'սպասուի։

Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւններ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ ՅՐԼՏԷՐԻՐ ՀԻԼՏ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալք
Թիւ 17–18, Գիւշիւք Միւլէթ
314 խան Ղալաթիա

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվերբուլ և Մէյերիկանդի գլխաւոր բանուող

ՀՐԷՇՏԱՏ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քանորուս	4200	Սասրթս	3000
Ֆերոս	4000	Նեբթիս	3000
Օսմանիդ	4000	Բեռս	3000
Սեսոստրիս	3250	Ադրանդիք	1700
Թիրս	3250	Լոգիս	800
Պտոլոմէ	3250	Ամիսոս	800
Մարիսթիս	3250	Սեսոնի	700

Անիլանդիէ շոգենաւը, նաւապետ Լոչիա, Լիվերբուլէն ատա հասաւ ընդհանուր վաճառքով։

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈՒ և ԸՆԿ.
Մէյտանլըգ փողոց,
Ուիրիոլ խան
ՃԷՅՄԻ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
513 34, Ճէյմս Սգրիդ, Լիվերբուլ

ՋՐԻՏ ԼԻՅԼԱՆՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒ

Ոչ կանոնաւորապես կը բանին Լիվերբուլի և Աբերտէնի մէջ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ամերիան	2500	Յասմինեան	3700
Ալլասիան	2500	Յլամինեան	3700
Անասուրեան	2500	Յլամինեան	3700
Ամերիան	2500	Լուկերիան	3500
Ասիան	3700	Իսլերիան	3500
Պամերիան	6000	Իսոբրիան	3500
Պուլկարիան	6000	Լեսպիան	3200
Քասթիլեան	800	Լիվուրեան	3000
Սարրենան	2000	Լիսպան	800
Տուրոյ	700	Օրրիդոյ	700
Էմիրէան	3700	Բեբսիան	5800
Ֆասիան	3700	Վալենսիան	6500
Ֆասլերիան	3700	Վիրջինեան	6800

Անդալուսիան շոգենաւը, նաւապետ Ֆրէմինկ այսօր Լիվերբուլէ ատա հասաւ ընդհանուր վաճառքով։

Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւն։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ ԷՅՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԷՆ
Գործակալ
Թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միւլէթ խան, Ղալաթիա.

Նաւատերաբք, Պարոնայք Ֆրէք, Լէյլանտ և ընկ. Լիվերբուլ
Գործակալներ
Կ. Պոլիս, Իստանբուլ Լաֆոնէն.
Ճիսլրպագ, Գ. Գ. Քարվիր եղբարք
Անէքսանդրիա, Կ. Լ. Վահան և ընկ.
Մարդա, Ս. Քամիլերի.
Շիրա, Ա. Մ. Մավրօկօրդատոյ.
Զմիւռնիա, Գ. Ուիդօլ և ընկ.
512

Ադրսնատէր Ս. ՏԻՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ